

Legjobbaját nemükben a
MAGGI
élelmiszerek.

Minden család számára legnagyobb értékkel bírnak.

Maggi ízesítésre minden leves-, bouillon-, mártás- s főzeléknek stb. meglepően jó ízt kölcsönöz. Néhány csöpp elegendő. Üvegcskében 50 fillértől kezdve.

FRANCZIA LEVESEK
1 tábla ára 15 fillér és elég 2 adag erős, könnyen emészthető, egészséges leveshez, mely csupán víz hozzá-tételével néhány perc alatt előállítható. 19 különféle fajtában.

ERŐLEVES-TOKOK
1 tok elég 2 adag legfinomabb erőleveshez, mely csupán forró vízzel leöntve, minden további hozzá-tétel nélkül, azonnal előállítható. Ára 20 fillér.

Egy kísérlet meggyőzőbb, mint bármely reklám.

Minden fűszer-, csemegekereskedésben és drogueriában kapható.

JBOLYAILLATOS MANDOLA KORPA
a bőrt számára tisztítja és meggyógyítja az egyes bőrbetegségeket.
KIZÁRÓLAGOS KÉSZÍTŐI
St. Mitschke & Co.
BÉCS, I. LUGERKÉ 3. SZ.

CACAO

SUCHARD
GRAND PRIX
PARIS 1900.

Császárfürdő
BUDAPESTEN 8918
téli és nyári gyógyhely.

Először a kén-savas gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdővel, pompás ásványvíz uszodákkal, hő- és kádfürdővel. Prospektus ingyen bérmentve.

Gyümölcs-, főzelék- és husconservákat,
aszalt főzeléket ajánl a legjobb minőségben az
Első Kecskeméti Conservgyár
Kecskeméten. 9173
Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

BGSABÁN
PEMETEFÜZÜKORKA
rekedség köhögés és hurut ellen.
ÁRA 60 fillér

ESZMÉNYI KEBEL
ártható el a *Philes orientalis* által, Batie gyógyszerárúháza Párisban, Passage Verdau 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnak ártana, az asszonyi kebel fejlődését, valamint a kebel időseinek szilárdaságát biztosítja. Egy üvege ára használati utasítással együtt 3 forint. Baktár: Török József, Budapest, Király-utca 12. sz. 8442

SERRAVALLO 8984
CHINA-BORA VASSAL
kínai helyreállító szer **gyöngök, vörösségnyek és lábbadozók** számára. Ajánlja és használja orvosi kiünösegektől, 1000-nál több orvosi elismeréssel.
Kitűnő íz.
Küüntve több arany és ezüst éremmel.
Árak: 1/2 literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40.
Kapható minden gyógyszerárúháza.
Serravallo J. gyógyszer. Triesztben.

Dús terméstöbbletek létrehozatalára,
az összes gabonafélék, takarmányvetések, hurgonya, répa és tengeri alá, kivált gyengén sikerült vetések feljavítására, legfőképp pedig szőlők trágyázására, úgyszintén dinnye és konyhakertiek (uborka, tök) hihetetlen terméskozására ajánljuk **száritott kőbányai hizottsertés-trágyánkat,** mely bámulatos gyors és biztos hatása által feltűnő elterjedésre tett szert és **lényeges megtakarításokat** tesz lehetővé.

Megrendelések intézendők
BUDAPEST-KŐBÁNYAI TRÁGYASZÁRÍTÓ-GYÁR
Bosányi, Schietrumpf és Társa
BUDAPEST, V., Bálvány-utca 2.

Kimerítő prospectus ingyen és bérmentve

Franklin-Társulat nyomdája, (Budapest IV., Egyetem-utca 4. sz.)

43. SZÁM. 1901. BUDAPEST, OKTÓBER 27. 48. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) együtt egész évre 24 korona, félévre 12 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 16 korona, félévre 8 *
A POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 10 korona, félévre 5 *
Külföldi előfizetésekre a postai költség meghatározott viteldíj is csatolandó.

VIRCHOW.
SZELLEME teljes frissességében, tanítványai és tisztelői nagy számától körülvéve, ülte meg október 13-ikán, a német tudomány büszkesége, Virchow Rudolf 80-adik születése napját. Ezt az ünnepet az egész művelt világ ünnepévé tette az a rendkívüli hatás, melyet az agg tudós úttörő munkásságával, tudományos fölfedezéseivel az emberi haladás ügyére tett.

Virchow működése új korszakot nyitott az orvosi tudomány történetében. Ő vele jutott diadalra az orvosi kutatás modern elve, mely szakítva az évszázados hagyományokkal, szigorúan a természettudományi vizsgálatok és kísérleti módszerek alapjára helyezkedik. Fölleptekor nagyon kevesen voltak még, a kik észrevették, hogy az orvosi tudománynak is kísérleti tudománynak kell lennie s a természettudomány módszereivel kell keresnie az igazság útját. Virchow és követői, a kiket »berlini iskola« névvel foglal össze a tudomány története, az a felfogást ép a legnehezebb téren, az általános környben juttatták diadalra. A régi orvosokkal szemben felhasználták az élettani kutatás összes módszereit s az elméleti okoskodás helyébe a nagyító üveget és az állatokon végzett kísérleteket tették.

Virchow búvárkodásának legfontosabb eredménye azonban a sejt-körny. E tárgyról szóló műve az orvosi tudomány klasszikus, örökbecsű munkái közé tartozik s évtizedek óta sértetlenül őrizte meg tekintélyét minden támadásokkal szemben. Megcáfolta a föllépéséig divatozott nézetet a sejtek őstermődéséről, a mely azt hirdette, hogy a sejtek önként válnak ki a folyékony vagy szilárd szövetek alaktalan tömegéből. Kimondta a nagy elvet, hogy minden sejt sejtből ered (omnis cellula e cellula) s ezzel a modern orvostudomány oly szilárd alapjait vetette meg, a melyekből kiindulva, bámulatos fejlődés vált lehetővé s nem egy világhosszág gyűlt ki a természettudományok más térein is. Virchow ismerte fel, hogy a betegségek megváltozott viszonyokból alakult élettünemények

és nem a szervezettől idegen képződmények s alapjuk abban áll, hogy a szövetek, illetőleg a sejtek alkalmazkodni igyekeznek az abnormális viszonyokhoz. Mint ő maga mondotta, a betegség nem valami az emberbe behatolt idegen lény, hanem az emberi szervezetnek bizonyos hatások alatt végbement elváltozása.

Az orvosi kutatásokon kívül nagy fontosságúak Virchow anthropologiai tanulmányai. E téren is nagy eredményeket ért el. Még nagyobb fontosságú a közegészségügy terén kife-

nére is keresztültvült. A politikában is sokat szerepelt; rendszerint ellenzéki álláspont foglalt el a kormányok ellen; mindig a szabadelvűség vezette és a szegény nép sorsának könnyebbitése társadalmi reformok útján.

Virchow 1821 október 13-án született Schivelheinenban, Hátsó-Pomeránia egy kis városkájában. Már korán elhatározta, hogy az orvosi tudományoknak szenteli magát s e célból középiskolai tanulmányai befejezése után a Frigyes Vilmos-intézetbe, az akkori katonai orvosi akadémiába lépett be Berlinben. Jellemző az ifjú orvostan-hallgató sokoldalúságára és tudományosságára, hogy az egyetemen az orvosi tudományok mellett az arab költészettel is foglalkozott, Rückert, az ismert költő vezetése alatt.

1843-ban avatták tudórrá Virchowot. Korának legnagyobb német orvosa, Müller János korán felismerte rendkívüli tehetségeit. De még nagyobb hatást tett, saját beismerése szerint, Virchowra egy másik kiváló tudós, Schönlein, belgyógyászati előadásaival. Az ő klinikáján, a mi akkor sehol sem volt még, széles tere nyílt a górsóvel és vegyi ellenhatásokkal való kísérletezésnek, s a diagnózist nem csupán a beteg megtekintéséből, hanem a klinikai symptomák s a beteg váladékai górsóvi vizsgálatának egybevetéséből állapították meg.

Ebbe az időbe esik a sejtek tanának megalapítása is, mely Virchow későbbi működésére oly nagy jelentőségű volt, s melynek alapvetői Schwann és Schleiden voltak. Tulajdonképp Schwann kísérletei »az állatok és növények alkatának és növekedésének megegyezéséről« — voltak kiinduló pontjai a sejtelméletnek. Schwann ugyanis arra a tapasztalatra jutott, hogy az állatvilág szerves kialakulásában ép olyan, mint a növényvilág, s mindkettőnél a sejt az alapeleme minden szerves képződménynek. Ez a tan adott alkalmat Virchownak legnevezetesebb műve, a »Sejtkörny« megírására.

A Virchow-féle tan magva abban áll, hogy a sejtekben egy lényeges erő, az úgynevezett élet-erő lakik: ez az élet forrása. Hogy aztán a sejtben végbemenő folyamatok erőművi, fizikai és

VIRCHOW RUDOLF.

vegyszeri törvényekhez vannak kötve, sőt hogy az életerő maga is utolsó sorban vegyi és fizikai folyamatok eredménye, az már csak alárendelt jelentőségű kérdés. Virchownak «Adalékok a tapasztalati kör- és élettanhoz» című nagy műve az új iskola álláspontját fényesen jut-tatta diadalra.

1848-ban Felső-Sziléziában működött Virchow az éh-tífusz-járvány tanulmányozásánál, melynek eredményeit visszatérve közzétette. Itt magának a járványnak jellemzésén kívül kemény szavakban tört ki Felső-Szilézia közegészségügyi állapotainak elhanyagoltsága ellen s nagyrészt ennek rovására írta a járványt.

A társadalmi bajoknak ezt a kritikáját Virchowtól magasabb körökben rosz néven vették s elmozdították őt a «Charité» tanári székéből. Engedett tehát a wüzburgi egyetem meghívásának, mely általa rövid időn nagy tekintélyre is tett szert. Tudományos dolgozatait ez idő óta a «Wüzburgi értekezések»-ben tette közzé. De ez időben készült nagy kézikönyve is.

Hírveve teljességében volt már, mikor 1856 husvétján a berlini egyetemen a karbonizációs tanszék rendes tanárul hívták meg, mely minőségében ma is működik. Kivánságához képest külön intézetet állítottak számára, ellátták mindennel, a mi a kutatásokhoz szükséges, s a berlini kórtani intézet a maga nemében első önálló intézet volt Németországban. Most mintájával szolgál minden hasonló intézetnek más egyetemeken. Virchow munkássága szinte páratlanul mondható. Wüzburgi tanár korában mindennap hajnali két óráig dolgozott s már reggel hétkor ismét íróasztalánál ült. Virchow 50 év óta napoként 4—5 órai alvással érte be, többi idejét, ügyszólvá, mind dologban töltötte. És emez óriási munkássága még agg korában sem csökkent, a mit bizonyít az is, hogy az utóbbi tíz év alatt négy vastag kötetre lehet évenként tenni azt a munkát, a mit a saját útján szétszórva közzé tett.

A nagy tudós néhány évvel ezelőtt Budapestet is meglátogatta s élénken érdeklődött a magyar tudományosság haladása iránt, megtekintve az egyetem több intézetét. Látogatása rokonszenves emléket hagyott hátra tudósaink körében.

Nyolczvanadik születése napja ünnepét fényesen ülte most meg Berlinben a német nemzet s a külföld tudományos világa. Ez alkalomra a német természettudomány képviselőin kívül számos külföldi tudós is megjelent, köztük az angolok legnagyobb sebésze, Lister. Ott volt Virchow legnagyobb tudományos ellenfele, Koch Róbert is, nemkülönben a porosz államminiszterium több tagja. A magyar tudományos világ szintén képviselve volt. A magyar bizottság nevében Perik Ottó tanár üdvözölte latinul az ünnepeltet, Genersich tanár pedig átnyújtotta a budapesti magyar kir. tudományegyetemnek Hegedűs István tanár által latinra fordított üdvözlő-iratát. A magyar nemzeti múzeum nevében Jankó János üdvözölte a nagy tudóst.

Ugyanezeken a berlini múzeum előcsarnokában leleplezték Virchow mellszobrát, melyet a porosz kultuszminiszter ajándékozott. A porosz képviselőházban is tartottak ünnepélyt, mely alkalommal a kultuszminiszter átnyújtotta Virchownak a német császár rendkívül meleg hangú levelét s a «tudományért» adományozott nagy aranyérmét.

ŐSZI RÓZSA.

Őszi rózsá, kevély őszi rózsá,
Körülöttem minden pusztulóba.
Gyászol a föld . . . még az ég is gyászol,
És te magad — pompázva virágzol!

Mint a hol a gyászoló családban,
Egy kaczer, rosz, szivtelen léány van,
Kinek fő a cifra viganója:
Olyan vagy, te kevély őszi rózsá!

Néza örök-jó természet anyádra,
Végsőt dobban szíve nem sokára.
Nézd néneid, a többi virágot . . .
— Minek most a te cifrázkodásod?!

Szülőjéhez a ki tiszteletlen:
Hosszú időt ne várjon az itt lenn.
Meglep a dér egy nap virradóra,
Őszi rózsá, kevély őszi rózsá!

Szabolcska Mihály.

LÁNY-SZOKÁS.

Hír a falunkból.

Nóta lett minálunk egy piros rózsáról.
Egy piros rózsának szomorú sorsáról.
Kiss Pálék kertjében nyílt ki az a rózsá,
S két legény veszte lett másnap virradóra.

Az egyik a siré, másik a rabságé,
Szegény Kispál Magda a szomorúságé.
Siratja a rózsát, hogy mért adta másnak,
Mért nem igaz szívvel, az — igazijának!

. . . Lányok, pajkos szemű, gödrös arcú lányok,
A rózsákatok ne pazaroljátok!
S ne üzzetek soha, csalfa szivetekkel,
Játékot az örök, igaz szerelemmel!

Szabolcska Mihály.

ŐSZI IBOLYÁK.

Hull már a fának lombja,
Csörögve rezg az ág,
S a földön még mosolyogva
Nyílnak az ibolyák.

Szegényke kis virágok,
Minek virultok itt?
A föld csak mostohátok,
A nap már nem hevit.

Nem ad bágdyt sugára
Többé színt, illatot,
Lágy fűnek bársonyára
Fejed nem hajthatod.

Madárka nem dalolgt
Szerelmes éneket,
Susogva langy fuvalat
Nem játszik el veled.

Oh, szebb volt az enyészet
Ékes kikeleten,
Mint most a zordon élet,
Ősz, hulló kebleden.

Hajnalnak harmatkönnye
Siratva hullá rád,
Madárka néked zengett
Édes bucsúdanát.

Oh, tünj, oh, tünj előlem!
Virágot ne fakaszsz.
Ködös, bús őszi reggen
Gúnykép csak a tavasz.

Maradj, ki voltál mindég,
Tavasznak gyermeke,
Az ifjuság, a szépség,
A föld költészete.

V. Sipos Ida.

A MENHÁZ.

Irtá Szívós Béla.

(Folytatás.)

A polgármester azonban megszeppent, hogy mi lesz, ha bölcs tanácsosa ott hagyja, azért el is kezdte buzgón csitítani:

— Nono, ne széleskedj, Gergely. Hát hiszen tudom, hogy nem vagy a hivatalra szorulva, hanem hát ha most elmennél, tudod-e, hogy mit mondanának? Azt, barátom, hogy megijedtél, hogy nem tudsz az alispán előtt megállani.

A kapitány mérgesen zökent vissza székébe.
— Igazságod van. Csak azért is maradok!
Ne mondja senki, hogy ilyen pipogya ember elől megretirálók! Hanem hát tudod . . . már

mégis csak kell azzal a menykő menházzal valamit csinálni. Miért? Mert láthatod, hogy ez a bogara az alispánnak; ha tehát ezzel bedugjuk a száját, akkor aztán eszébe sem jut sem a kemény, sem a kutya, sem más egyéb. Már pedig inkább a menházza fogok valakit, mint-hogy a parasztot kéményseprésre szorítsam, vagy a kutyáját fogdosztassam, hiszen ilyen bolond szabályrendeleteket csak nem hajtunk tán végre, s az a paraszt is hunczut volna, ha ilyesmiért még ma fel nem gyújtana a tanyámat!

— Igen, de Gergely, az ám a baj, hogy az ördög sem akar a menházza menni. Ez a mi parasztunk jobban fél tőle, mint az égő tüztől. Úgy hívják, hogy «ispotály». S ennél egyéb nem kell . . . Különbö is tudod, mindennel így vannak, a mi új, szokatlan előttük . . . Még nem is mondtam: a minap biz' én elizentem Pipás Julishoz, a féllábú koldusszonyhoz, hogy jöjjön be a menházza, úgy élhet ott, mint hal a vízben, s tudod-e, mit izent vissza? Azt barátom, hogy inkább a kútba ugrik. A félkegyelmű Csimbók Gyurkát meg erővel be akartam hoztatni, hát nem a nyakamra jött valamennyi atyafia, hogy mit vétettek, a miért így csúfá akorom tenni a familiájukat?

Gergely úr kidüllesztette öblös mellét, pipaszárával megveregette vaskos czombjait, széles szájából egy nagyot fújt s roppant önérettel így szólt:

— No csak ide kell bizni. Nincs még olyan ezen a takarékos világon, a mivel Bürgözdý Gergely el ne bánne, ha — akarja!

Mindjárt hozzá is fogott, rámondván az írnoakra:

— Csengess!

A csemetésre berohant János pandur s megállott peckesen az ajtó előtt.

— Te Jankó, eredj ki a piacra, nézz széjjel, s ha valami csavargót látsz, hajtásd ide elébem rögtön. Csavargó nélkül a szemem elébe ne kerülj!

Nemsokára visszaérkezett János pandur, két holtra szeppent ablakos tótot taszigálván maga előtt.

— Jelentem alásan, tekintetes uram, most másfélre csavargó nincs, hanem ezek a tótok úgyis épen összeveszték a piacon, hát . . .

— Mit, — mordult a tótokra a kapitány, — hát veszekedtetek, semmirevalók? De hogy mertek ott rendetlenkedni, a hol én parancsolok! Ezennel kétnapi menházza itéllek beneteket.

Ezután barátságosabb hangon folytatá:

— Hanem mondjátok meg, fiaim, hogy mi nyavalyátok van? Mondjátok bátran, ne féljétek, senki se bánat benneteket.

A tótok egészen megújultak, a mint látták: hogy megszeliült hirtelen a félelmetes tekintetes úr, s vigyorogva kijelentették, hogy nincs semmi bajuk.

— Ej, dehogyan nincs, semmirevalók, már hogynem volna! Hiszen mindenkinek van valami baja. Lám, most is a derekamba nyilalott nekem is. Fáj-e már a derekatok, te?

Az egyik tót kijelentette, hogy csakugyan, az övé is fáj már, a másiknak pedig eszébe jutott, hogy neki meg a bal lába nincs egészen rendben, mert a minap üvegbe hágott.

— Jól van, fiaim! — mond erre teljes megelégedéssel a kapitány, most már haladjatok a menházza. Jankó, vigyed őket. Te meg, Pista, csinálj meg szaporán az alispánnak a jelentést, hogy a menházza két elárvahodott idegen ápolódik, az egyik idült derekfájásban szenved, a másik meg ballábi marjulásban. Csak jól

DESSEWFFY SÁNDOR CSÁNADI PÜSPÖK.

TELBI SZ KÁROLY TEMESVÁRI POLGÁRMESTER.

KRÁMER JÓZSEF, A TEMESVÁRI ÚJ TEMPLOM ÉPÍTŐJE.

kisallangozd, hadd gyönyörködjék az alispán benne!

Ezután ment a dolog, mint a karikacsapás. A hány csavargó mutatkozott, a kapitány hajtatta be egyenest a menházza, a helybeli veszekedőket, izgágákat, a kiket eddig egyszerűen felfofozott s kidobott, most szintén egy-két napi menházza itélte, úgy, hogy a könyörület eme jeles tányája ritkán volt töltelék nélkül, a mit Pista írno nem is késett esetről-esetre szörnyű mód kipitykézve jelentésbe foglalni.

Az alispán elismerő iratokban tudatta megelégedését, hogy a nemes emberbaráti intézmény ily szépen megfelel magasztos hivatásának s hogy a szegény elhagyottak végre belátták a javukra létesített intézmény jelentőségét és hogy azt már ily szép számban igénybe is veszik.

A mi pedig fődolog volt, az alispánnak nagy megelégedésében eszébe se jutott sem a kéményseprést, sem a kutyatartási szabályrendeletet bizgatni. Néha kérdészködött ugyan, de csak amúgy szörmenten, a mire a kapitány semmit sem adott, legfeljebb több csavargót szedett össze a menházza s egy takaros jelentéssel idején bedugta az alispán száját.

Még csodálatosabb volt azonban, hogy az addig felette gyakori piaci veredések s más egyéb ilyes kihágások majd egészen megszűntek; a régi törzscsavargók pedig boldogabb hazába vonultak, a hol nem rekesztik menházza a szegény becsület embert.

Ezen meglepő állapotnak azonban a szerencsétlen menház itta meg a levét. Lassanként valóságos inség ütött be «ápoltak»-ban s két-három hét is elmúlt néha, míg egy-egy ápolni való hurokra került.

Gergely úr azonban már oda se nézett a dolognak.

— Mindegy már, — mondá a polgármesternek — tudod, pajtás, úgy van az, hogy a farkas sem ordít, ha jóllakik; hát az alispánt is jól-tartottam már ápolat, ezután könnyebben megszokja a koplalást. Meg hát «új seprű élesen seper». Ő kelme is mindennap jobban kopik, lustul, végre majd beleun az egész haszontalan-ságba. Ne félj, jövendőre bikaistállónak fordíthatjuk a menházat.

S valójában az alispán mind ritkábban kérdészködött a menház felől, annyival is inkább, mivelhogy a szomszéd város valami töltés miatt összeveszett a vármegyével, a mi egészen oda vonta a figyelmét.

A kapitány már számítgatta is, hogy meny-nyibe kerülne a menháznak bikaistállóvá való

átalakítása; s vajjon keresztben kellene-e beállítani a jászlakat vagy hosszában?

Egy szép délután épen javában magyarázgatta a városgazdának a dolgot, s ugyanez huzgálta ki az asztalon pipaszárával a jászlak leghelyesebb fekvését, midőn az ajtó egyszerre csak nagy robajjal megnyílik s a polgármester dülva-fúlva berohan.

A kezében szörnyen rázott egy darab papírost, mintha valakinek a füle volna, a kire nagyon haragszik.

— Nesze menház! Most csinálj már belőle bikaistállót! Csavargót kerített rögtön! Jön a . . . de nesze, olvasd! — Azzal oda csapta a levelet a kapitány elébe, magát pedig belevágta egy székbe. Széttérpesztette a lábait, szemét a padlásra merezettette:

— Szörnyűség, hogy az embernek sohasem hagnak nyugtot!

A kapitány szokott hidegvérrel vette kezébe a levelet, hanem a mint elolvasta, úgy ugrott fel, mintha puskából lötték volna ki.

— Csengess, írno, csengess, semmiházi, ne kiméld azt a kolompot!

A nevezetes levélben az volt, hogy ő méltósága, a főispán úr, holnap délután az alispánnal együtt megérkezik, megvizsgálja a hivatalokat s egyebek között a menházat is megszemléli, melynek áldásos voltáról már annyit hallott. Bizalmasan, hivatali soron kívül tudatja az alispán e dolgot, remélvén és elvárván, miszerint minden olyan rendben fog találtatni, hogy ő méltósága teljes megelégedése a látandók és tapasztalándók felett kinyerhető legyen.

A böszült csemetésre párjával is rohantak be a pandúrok.

— Takarodjatok ki rögtön a piacra, gazemberek, — ordított rájuk Gergely úr — fogjatok egynéhány léhütőt. Siessetek! Csavargó legyen a föld alól is!

— Rettenetes, barátom, — mondá aztán a szárnyszegett varjú módjára ott ülő polgármesterhez, a mint a pandúrok elrohantak — rettenetes, hogy ezek a megyeiek mindig ráérnek a kóborgásra. Osztan épen most, mikor már két hete, hogy se nem veredik az ördög sem, sem csavargónak hire sincs! De még az áristom is üres, onnan sem tudok senkit a menházba küldeni! Azután az írnohoz fordult:

— Hogy állanak az iktatók, te? Mutasd csak a cselédügyit. Micsoda? Huszonnyolcz elintézetlen ügy? Iktasd ki rögtön valamennyit. Írjad az elintézési rovatba: «Felek közt barátságos egyezés jövéen létre, az ügy beszünttetett.» Hát községi bíráskodási szám hány van? Mit? Csak

százhusz! Korhely gazember, te sem csinálz semmit! Iktass be rögtön még vagy száz panaszt, s intézd el azonnal: «Felek meg nem jelenvén, az ügy megszünttetett.» Azonkívül még vagy huszonötöt intézd el szaporán: «Panasz visszavonatot.» Hát a kihágási iktató hol van? Tyű! roppant kevés a szám! De hát ki győzné? Kihágási szám is legyen, a menház is teli legyen? Jó is volna! No de nem baj. Idézd meg csak a koresmárosokat; úgyis bizonyos, hogy a zárórát egy sem tartja meg. A tárgyalást tüzd ki holnaputánra. Ez mindjárt jócskán szaporítja a számot. Azután ha csakugyan rájuk sül: úgy is jó, ha nem sül: az sem baj.

Ilyenformán sorra szedett Gergely úr valamennyi könyvet, kiiktattatott, beiktattatott, a hogy a szükség kívánta, szóval: a hivatalmentől hamarabb teljesen rendbe hozta. Jöhet a főispán bátran. Csak még a menházba kell öt-hat csavargó s csupa gyönyörűség lesz minden.

S ez az állapot, már mi türes-tagadás benne, — szörnyen tetszett biz ott Gergely úrnak is, mert hiába volt ő kigyelme olyan nyers-nyakas férfú: mégis csak jól esik az ember belső részének, ha valami nagy úr kegyesen mosolyog rá. Szídjá ugyan, szídjá úgy a háta megett, demokrata is szörnyen — szóval; de hát azért csak jól esik, no! Hiszen ha csak az alispán jött volna, az még semmi, hanem a főispán, a méltóságos úr, a ki még gróf is együttal, ez már valami!

A jól végzett munka után, a mint az üres pálinkás üvegeket is kihordták az irattárból, kéjesen terpeszkedett el Gergely úr megint karszékében, s hatalmas füstölés közben várta a csavargókat, a kiket azonnal egy pár napi menházra fog ítélni.

Egyszer csakugyan beállítottak a pandúrok, de nagy szegyenkezve s túlságosan lesütött szemmel, a mi semmi jót sem ígért.

— Nos? — mordult fel Gergely úr rozsat sejtve, — hányat hoztatok?

A pandúrok szépege szólaltak meg:

— Jelentjük alásan, tekintetes uram, tüvé tettük az egész piacot, még a csapszékeket is felhajhásztuk, de egy csavargó nem sok, annyit sem leltünk. Mi nem tehetünk róla, mert mióta a menházba hordjuk őket, mind eltárgált eről a vidékről. A minap is . . .

— Gazemberek vagytok, — ordított közbe Gergely úr — hát mért nem hajtottatok leg-alább drótostótot, vagy valamit, semmirevalók?

— Alásan jelentjük, azt sem láttunk. Nincs most a városban egy fia sem. (Végo kővetkezik.)

A TEMESVÁR-GYÁRVÁROSI MILLENIUMI ÚJ TEMPLOM.

A honfoglalás ezredik évének emlékére a temesvári Gyárvárosban igen szép róm. kath. templomot emeltek, mely egyike a hazánkban újabb időkben épült templomok legnagyobbjainak és legdíszesebbjeinek. A millenium évében vetődött fel s érlelődött meg az eszme a már régóta szükségessé vált templom építésére. Nagy lelkesedéssel karolták fel az egyházi körök és a világi társadalom s szokatlanul rövid idő alatt, az idei őszre el is készült a templom, melyet október 14-én avattak fel nagy fényvel.

Az új templom összes költségei többre rúgtak egy millió koronánál. Ezt az összeget részben Temesvár város törvényhatósága adta, részint a lakosság gyűjtötte össze valláskülönbség nélkül. A gyárvárosi, nagybárára szegény lakosság a templom építési alapjára 160,000 koronát, belső berendezésére pedig még 100,000 koronát gyűjtött össze, a mi ritka vallásos buzgóságnak és áldozatkészségnek jele. Sokat áldozott Dessewffy Sándor esanádi püspök is, valamint a káptalan s egyes előkelő hívek

építész tervei szerint Krámer József, temesvári előkelő építőmester építette.

A GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS MAGYAROK RÓMAI ZARÁNDOKLATA.

A XX. század küszöbén, melynek jubiláris ünnepe összeesett a magyar kereszténység megalapításának IX. százados évfordulójával,

Dessewffy Sándor püspök kíséretével bevonul a főszentelendő templomba.

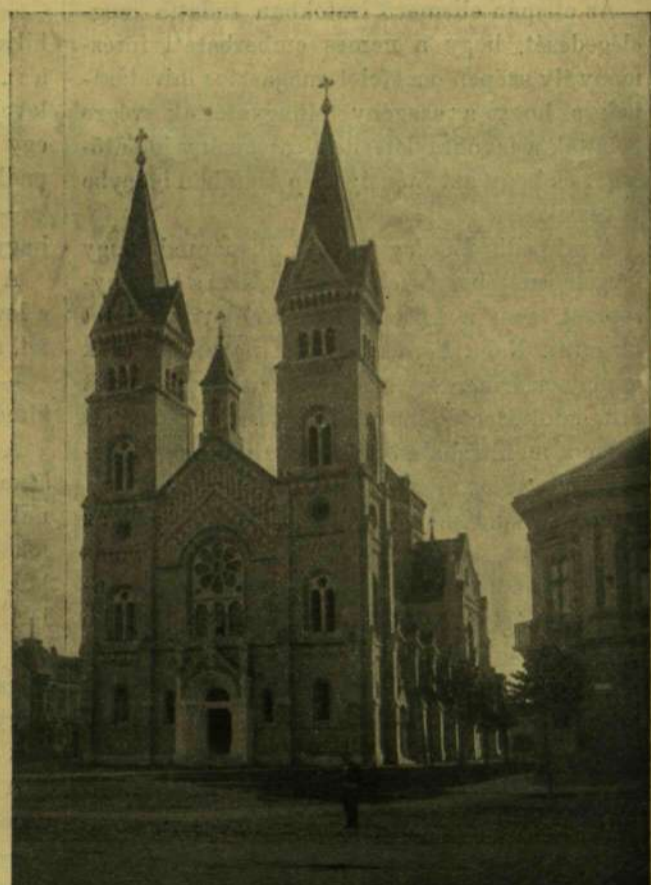
ó-szláv nyelv miatt elszünetelt gyötreimnek hosszú sorozatára, az ó-szláv és a román egyházi nyelvnek a magyar vidékeken való használhatatlanságára, a hitbéli közöny és a hitelhagyás veszélyeinek elhárítására, végül a görög katolikus magyarságnak különben várható szézüllésére és pusztulására — apostoli hatalmával áldja és szentelje meg magyar nyelvünket az oltáron, melyet mint a küzdő Anyaszentegyház tagjai, apáink hitünk védelmére és fenntartására odavitték . . .

Ezekkel a szavakkal kezdte Szabó Jenő főrendiházi tag, a görög szert. katolikus magyarok országos bizottságának elnöke, azt az előszót, a melyet a görög kath. magyaroknak általa rendezett római zarándoklatáról ő általa kiadott ép oly nagy érdekű, mint szép kiállítású emlékkönyvhöz írt, melynek címe: «Emlékkönyv a görög szertartású katolikus magyarok római zarándoklatáról.» A való igazság keresetlen szavaival írja le ebben ama küzdelmeket, a melyekből első sorban ő maga vette ki búsán a részét.

Közel 500 főnyi zarándokcsapat élén nyújtotta át 1900 márczius 9-én Vályi János eperjesi görög kath. püspök XIII. Leo pápának a

A templom belseje.

A templom homlokzata.

A TEMESVÁR-GYÁRVÁROSI MILLENIUMI ÚJ TEMPLOM. — Kossak József fényképe.

nagyobb adományai is tetemesen hozzájárultak a szép eszme kivételéhez.

A főszentelési ünnepély valóságos örömműve volt Temesvár város lakosságának. Maga Dessewffy Sándor püspök végezte a főszentelési szertartást, az első misét pedig báró Hornig Károly veszprémi püspök mondta benne. Ünnepi beszédet dr. Várady Árpád apát tartott, hálással emlékezve meg mindazokról, a kik a templom építését hathatósan elősegítették.

Kiváló elismerés illeti meg a templom-építés ügyében szerzett érdemeiért Telbisz Károlyt, Temesvár polgármesterét, a ki fáradhatatlan buzgalommal munkálkodott az anyagi eszközök megszerzésén ép úgy, mint az építés gyors haladásán. A templomot lovag Ybl Lajos mű-

a katolikus világ összes népeiből milliókra menő nagy zarándokrajok sereglettek Rómába, de senki sem ment oly szorongó lélekkel, a nép számára és a távolsághoz képest oly tömeges nagy számban, mint mi, görög katolikus magyarok. És ez természetes, mert mi nemcsak hódolatunkat leróni, hanem kérni is mentünk Rómába.

«Oda mentünk, mint a II. Sylvester pápa által 900 évvel ezelőtt a szent koronával megajándékozott magyar nemzet legelhagyottabb részének, a görög katolikus magyarságnak megbízottjai, esedezni a Szent Atyához, hogy: tekintettel a keleti egyház fegyelmére, a görög katolikus magyarság 200,000 lelket meghaladó számára és 9 százados fennállására, az

görög katolikus magyarok országos bizottsága által megszerkesztett emlékiratot, melyben úgy a jelenlévő, mint a távollévő több mint kétszáz-ezer görög katolikus magyar hívő, a magyar nyelvnek a görög liturgiában való alkalmazásához apostoli jóváhagyásért esdekelt. Ez emlékirat bevezetéséből idézzük a következő sorokat:

«Szabolcs, Zemplén, Szatmár, Abauj-Torna, Borsod és Hajdú megyék görög katolikus magyarsága, ugyszintén az ország többi részeiben lakó görög katolikus magyar nép századok óta kivételes helyzetben van az ország keleti szertartású nemzetek között. Minden keleti szertartású nép olyan nyelven végzi istentiszteletét, a melyet megért. A rutének ér-

tek az ó-szlávot, a görögök az ó-görögöt, sőt a románok a saját élő nyelvüket használják az isteni tisztelőben.

«A magyarországi görög katolikusok között csupán mi magyarok vagyunk, kiknek a nyelve az isteni tisztelőben az Apostoli Szentszék által még elfogadva és törvényesítve nincsen.

«Szívünk mély fájdalommal, de fíú bizalommal panaszoljuk el Szentszéged atyai színe előtt e szomorú tény, a melynek gyászos következményeit, hogy népünkben — a nekik idegen ó-szláv, illetve román nyelvű istentisztelet miatt — a vallás szeretete megrendült és a hitélet összetartó kapcsolatai meglazultak, mint ezt naponként látjuk.

«Pedig az igaz hit kívánalmának és népünk lelki szükségleteinek kielégítése végett évszázados már közöttünk az a jámbor törekvés, hogy vallásunk, hitéletünk és fajunk védelmére, más nemzetiségű hittestvéreink példájára a magyar nyelvnek használatát az istentisztelet-

Roskovics Ignác festménye a görög katolikusok emlékiratának címlapján.

mes törekvésükhöz. Istentől áldást és óhajtott sikert szívből kíván János püspök.

A zarándoklatról megjelent díszes könyv számos képe közül ezuttal bemutatjuk a kiválóbb zarándokokról Rómában készített csoportképet, valamint kicsinyített másolatát annak a címképnek, a melyet Roskovics Ignác kitűnő művésznk festett a pápának a zarándoklat által átnyújtott emlékirathoz. —a.

A FRANCZIA VASUTAK ÉS AZ OROSZ CZÁR UTAZÁSA.

Az orosz czár közelebbi franciaországi utazása rendkívül nehéz feladatokat rótt a francia vasutak vezetőire. Hogy micsoda munkát végeztek e tekintetben, azt megvilágítják a következő adatok.

A megoldandó feladat három részre oszlott:

Melles Emil, fősperes. Dr. Rabár Endre, orsz. képviselő. Iványi János, kanonok. Szabó Jenő, főrendiházi tag, eperjesi püspök. Vályi János, munkácsi püspök. Kir. tábl. tanácselnök. festőművész. Roskovics Emánuel, gimnasiustanár. Pásztyai Jenő, ügyvéd. Micheller István, egyet. hallgató. Lengyel Endre, esperes. Varga László, Miklósy István, Bacsinszky Ágost, Szmoligovics Sallárd, Kecskésy Ödön, Gönczy Antal, Roskovics János, Novák Sándor, Korchma Béla, Gajdics János, Ruszitsák Pál, Ladomérszky Lajos, Szaploneczay György, Dudics Endre, Vajda Etel, Dr. Ártim Mihály, esperes, orsz. képviselő. Rajkovics Sándor, Dr. Vajtovics József, Bihary Emil, Papp István, Hodobay Andor, Zima Miklós, Papp Antal, Csopos György, kanonok, lelkész, püspöki titkár, lelkész. Gulovics Tivadar, Szepedy Bazil, Harajda András, Bacsinszky Vladimír, m. á. v. titkár, lelkész. Szamovolszky Ödön, Melles Tivadar, Piukovics Sándor, Kricsfalusy János.

A GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS MAGYAROK RÓMAI ZARÁNDOKLATÁNAK VEZETŐI.

ben meghonosítsuk úgy, a mint azt a keleti ritus természete magával hozza.

«E százados törekvés eredménye, hogy nemzeti magyar nyelvünk kezdetben szinte önmagától, utóbb a vallásos lelkesedéstől körül fogva utat tört magának templomainkba és helyet hódított szertartásainkban.

«Teljes őszinteséggel óhajtuk Szentszéged előtt kijelenteni, hogy e törekvésünket sem politikai indokok, sem túlcsigázott nemzetiségű vágyak nem sugalmazták. Szemeink előtt csupán egy czél lebegett, a legfőbb törvény, a lelkek üdvössége.»

A püspöknek latin nyelven tartott szép beszédére a pápa szintén latin válaszában atyai örömeinek adott kifejezést a felett, hogy a római szent jubileum évében Magyarország görög

szertartású katolikusai is a messze távolból elzarándokoltak, s biztosította őket mindenkor atyai kegyelméről. Majd az országos bizottság elnöki tanácsának tagjait bocsátotta kezesökre, a bemutatottak mindegyikéhez intézve néhány nyájás szót. Különös kitüntetésben részesítette Szabó Jenőt, az országos bizottság elnökét, arczát megsimogtatván és mind a két kezét áldólag emelven feje fölé.

A zarándoklat befejezte után az országos bizottság Hajdú-Dorogon, a görög kath. magyarság ezen ősi fészékében tartotta meg 1900 december 4-én záró ünnepélyét. Ez alkalommal Vályi János, Eperjes nagyérdemű püspöke a következő táviratot intézte Szabó Jenőhöz: «Az országos bizottság fáradhatatlan, lángbuzgalmú elnökének és az egybegyűlt lelkes hívő közönségnek legmelegebb üdvözlését küldi, ne-

a czári pár és a hivatalos előkelőségek, a katonai csapatok és a helyszíneré kirándulók szállítása Dunkerquebe és Reimsbe.

Legkényesebb az első feladat volt s erre fordítottak legtöbb gondot. Először is néhány nap alatt át kellett alakítani a dunkerquei kikötőbe vezető vasuti sineket, hogy a hivatalos vonatnak terjedelmes kocsijai járn tudjanak rajtuk. A compiégnei állomáson egy szalont kellett építeni és fényesen berendezni a czári pár számára. Ez alatt az idő alatt a francia keleti vasuti társaság a hadmérnökari csapatok segítségével Fresnoisban is állított egy ideiglenes pályaudvart, hogy a Reimsből Laonba vezető vonalon a czári pár és kísérete ott kiszállhasson, a hadgyakorlatokat nézni. Bethenyben is nagyobb munkálatokat végeztek: egy kis szárnyvonalat és két külön pályaudvart épí-

EGAN EDE HALÁLÁSÁNAK SZINHELYE.

tettek. Ezt a munkát roppant gyorsan, az utolsó pillanatokban csinálták, pedig még az időjárás is rendkívül rossz volt.

A mi magukat a különvonatokat illeti, szeptember 18., 19. és 21-én a következő óvintézkedéseket tették: A különvonat előtt egy negyed órával mindig ment egy másik vonat, a melyben mérnökök és rendőrök vigyázták a pályát. Egy fél órával a különvonat előtt és háromnegyed órával utána teljesen szünetelt a közlekedés az egész úton. A pályába befutó vonalakon is megszüntették az alkalomra a tehervonatok közlekedését, hogy valamiképpen egy-egy, a tehervonatról leszakadt kocsi be ne jusson a fővonalba s ne okozzon bajt. Ez pedig olyan dolog, hogy csak az éjszakai vasuton nem kevesebb mint 130 vonatnak az indulását és érkezését kellett megváltoztatni. Mivel pedig tudvalevőleg a csári pár a rossz idő miatt eltervezték szállott partra, s nem a hogy eredetileg tervezte d. u. két órákor, hanem egy negyed ótkor indult el Dunkerqueből s e miatt táviratok és telefon útján meg kellett változtatni az eddig tett intézkedéseket s megállítani az összes este felé indulni készülő vonatokat, hogy valamiképp a csári vonat útjába ne kerüljenek. Ugyanílyan dolgok történtek másnap Compiègneben s a keleti vasuton.

A pálya mentén mindenütt katonák állottak s e célra szolgálatban voltak éjszakai, közép és keleti Franciaország csaknem összes csapatai, a melyek nem vettek részt a hadgyakorlatokban. 93 különvonat vitte Rennesből, Mansból, Lavansból, Brestből, Toursból, Neversből, Lyonból stb. a katonákat. Csak a compiégnei helyőrség megerősítésére tizenegy különvonat kellett. Az egész vonalon nem volt ház, nem volt bokor, a melyre ne vigyáztott volna valaki. A sűrű láncban álló örökön kívül folytonos őrzőjáratok jártak végig a vonal mentén, a pálya állapotát vizsgáló mérnökökkel.

Ezenfölül a pálya szomszédságában álló házakat a császár utazása előtti napon bejárták a detektívek, megállapították az összes lakók személyazonosságát, szigorúan megtiltva, hogy bárki idegent is befogadjanak a házába, 18-án délig. Másfél órával a csári vonat érkezése előtt katonák állottak el a vaspálya felé vezető összes utakat és ösvényeket.

A hadgyakorlatok végeztével, a béthény-i szemle után, szeptember 22-én a keleti vasuton szállították állomáshelyeikre a gyakorlatban részt vett csapatok zömét. Csak a reimsi pályaudvaron 2400 tisztet, 84,000 katonát és 2700 lovat szállítottak ez nap vonatra. Húsz óra alatt 97 vonatot indítottak el 3700 kocsiival. Másnap 23-án még 30 különvonat vitte haza a katonaságot.

Az éjszakai vasut ezenkívül a szeptember 17-éről 18-ára való éjjel 47 kiránduló vonatot

indított s mintegy negyvenezer kirándulót szállított Dunkerquebe többféle irányból. A reimsi pályaudvaron a béthény-i szemle napján a 152 rendes vonaton kívül 234 különvonat és 15 hivatalos vonat forgalmát bonyolították le. Mintegy 70,000 utas szállt ki-be ez nap. Este félhét-től kilenczig, a császár látogatása után a hadgyakorlaton, 18,000 utast vittek el a reimsi pályaudvarról. Ezenkívül még a posta- és teher szállító vonatok is közlekedtek, melyek ennek az óriási tömegnek az élelmét szállították. 18-tól 23-ig 400,000 kilogramm árút fogadtak be a reimsi pályaudvar.

Nyolczszáz vasuti hivatalnok végezte ezt a munkát csak a reimsi állomáson. Az összevéve 648 vonat vezetésére (s ebbe nincsenek a rendes vonatok beszámítva) 350 kalauz kellett 19. és 21-ike közt.

Az éjszakai és keleti vasuti társaságok ezt az óriási arányú forgalmat hiány és zavar nélkül bonyolították le s fényes bizonyosságot tettek kitűnő szervezeteikről. Számukra is a hadgyakorlat egy neme volt ez s megmutatták, ott, az elzászi határ közelében, mire volnának képesek mozgósítás esetén.

EGAN EDE HALÁLÁRÓL.

A szerencsétlen véget ért Egan Ede miniszteri megbízott bekövetkezett haláláról különféle híresztelések kerültek szárnyra.

Mocsáry Béla úr, ki a halálózás helyének hivatalos megvizsgálásánál, valamint a boncolásnál s különféle tanúk, szakértők kihallgatásánál jelen volt, fényképi felvételt készített a szerencsétlenség színhelyéről, egy embert oda állítván, a hol Egan Ede megsebesülése percében haladt, egy másik embert pedig oda, a hol az Egan társa, Rochlitz Nándor volt. A kép közepén látható táviró pónáztól jobbra szemléltető az Egan, balra pedig a Rochlitzot helyettesítő alak, kiket olyan helyzetben állítottak oda, a mint azt a bírósági szemle s fennmaradt nyomok alapján meg lehetett állapítani.

Megtekintve a képet, azonnal szembetűnik ama hely meredeke, a melyen Egan haladt, míg társa útja sokkal kényelmesebb volt.

A szomorú eseménynek története, illetőleg legvalószínűbb lefolyása ez volt: Egan az említett Rochlitz nevű úrral együtt utazván, a mint a merdek hegyfarki domb kapaszkodójához érték, a kocsirolt lezárták, mert Egan önműködőleg töltö Mauser-féle ismétlő pisztolya lövékésségét be akarta mutatni. Az ilyen lépésben tovább haladt, Egan pedig a távirópónáztól jobbra, egyenesen az igen merdek agyagos lejtőn igyekezett a 14—15 lépés magas dombra feljutni, míg Rochlitz a pónáztól balra keresett alkalmasabb utat a tető eléérése s miután 6—7

lépést tett, már hallotta a pisztoly tompa dördülését s látta Egan lefelé gördülni.

Kétségtelen, hogy a szerencsétlenül járt Egan, a mint a meredeket csúszónak találta, kezében tartott fegyvere agyával akart támaszkodni, midőn a sikos talajon megcsúszván, a fegyver elsült. Hogy így kellett történni, mutatták a sárban fennmaradt nyomok s az a körülmény, hogy az elsült töltény hüvelye is benmaradt a fegyverben, minthogy Egan épen ott fogta; tehát ezért nem vethette ki a gépezet a hüvelyt, a mit pedig, mint a bírósági próbák is bizonyították, mindig pontosan ki szokott vetni. És ez egyszersmind bizonyosága annak is, hogy nem öngyilkosság történt, hanem véletlen baleset.

Nagy részvétet s érdeklődést keltvén mindenfelé a szerencsétlenül járt miniszteri megbízott halála és annak körülményei, a Mocsáry Béla úr által lapunkhoz beküldött fényképi felvételt a baleset színhelyéről, ezennel bemutatjuk.

AZ ALVÁS.

Az ember életének mintegy harmadrészét, de némelyik a felét is álomban tölti.

A szocializmus ismeretes szabálya szerint nyolcz órai alvás kell az embernek. Ez körülbelül az orvosok véleménye is. Természetes, hogy ez az idő különböző egyéneknek változik. Némelyik beéri jóval kevesebbel is, így tudjuk, hogy a nagy Napoleonnak elég volt, ha négyöt óra hosszat aludt napjában. Mirabeau, Goethe, a Humboldt-testvérek is híresek voltak arról, hogy természetük kevés alvást kívánt meg. Rendesen azonban veszedelmes dolog a kevés alvást erőszakolni, mert nem mindenkinek van olyan fáradhatatlan erős idegrendszere, mint az említett nagy embereknek, a kiknek szervezete rendkívül gyorsan volt képes visszaszerezni a munka közben elvesztett erőt. Az ilyen emberek aztán nagyon mélyen is alusznak, álmodás nélkül.

De nemcsak a kevés alvás ártalmas, hanem a túlságos sok is. Az izmoknak túlságos hosszú ideig való munkátlanos elernyedést szűl s így a nagyon is sokat alvó ember idővel elgyengül.

Egy jeles amerikai orvos így állapítja meg az alvás idejét a különböző életkorban:

A csecsemő élete első hat hónapjában aludjék legalább is húsz órát naponként; ezt az időt fokozatosan kell csökkenteni a második életévig, a mikor már napi tizenhét órai alvás is elegendő. A második és harmadik év között tizenöt órára kell leszállítani az alvás idejét, a harmadik és negyedik évben tizennégy órára s így egész a tizedik évig évenként egy órával kevesebb alváásra kell szoktatni a gyermeket. A tíz éves gyermeknek alvási ideje tehát tíz óra legyen. A gyermekek a tizenharmadik és tizenhatodik év között ne aludjanak kevesebbet tíz óránál, mert különben ez időben rohamosan fejlődő szervezeteik kimerül. A tizenhatodik év után már felnőtnek tekinthető a gyermek s teljesen elegendő neki, ha nyolcz óra hosszat alszik. Természetesen kivételek esetekben, betegségből való fölépülés, súlyos testi vagy szellemi munka idejében a szabály alól kivételt kell tenni s ilyenkor szükséges meghosszabbítani az alvás idejét.

Általában azt tartják, hogy öreg embernek több alváásra van szüksége, mint a fiatalnak. Ez azonban tévedés, sőt az öreg ember, a ki nem végez olyan terhes szellemi és testi munkát, mint a fiatal, kevesebb alváással is beérheti. Az öreg embereket gyakran meglepő állomással, illetőleg aluszékonysággal ellen küzdeni kell, nem elősegíteni, mert ez az elerőtlenedésnek jele és előmozdítója.

Mennél nehezebb munkát végez az ember napközben, annál mélyebb az álma éjjel. Alvás közben az ember kipihenteti agyvelejének azokat a részeit, melyek a napi szellemi vagy testi munkában elfáradtak. Ezekben a kimerült idegközpontokban alvás közben mélyebb az öntudatlanság, mint a többiben. Ezt legjobban láthatjuk oly embereknél, a kik valami lelki fájdalommal kimerülve elalusszanak. Az ilyenek alvás közben teljesen elfelejtik bajukat s nem álmodnak vele. Sőt, mikor fölébrednek, csak némi idő múlva jutnak bántatuk öntudatára: vagyis agyvelejüknek azok a kifáradt részei később ébrednek fel, mint a többi.

Alvás közben az agyvelőbe vezető véredényekből kiszorul a vér, s így az agy bizonyos fokig vértelen lesz. Ez tehát ellentétes állapot a szellemi munkával, a melyhez tudvalevőleg szükséges, hogy az agy megteljen vérral. Ezért van, hogy nehéz munka közben kipirul az ember. Nagy felindulásnál hasonlóan áll a dolog. Ezért van az, hogy nagy izgatottságban az ember nem bír elaludni: az agyveleje telve van vérral. Ideges emberek azért nem tudnak elaludni, mert a folytonos vérteltség kitágítja és meggyöngíti fejükben a véredényeket úgy, hogy agyukból nem bír kiömleni a vér.

Az alvás módja is fontos a teljes felüdülésre nézve. A hálószoba legyen tágas és jól szellőzőt, — pedig ez ellen szoktak, különösen szegény emberek, legtöbbször vétetni. Az ágy legyen úgy elhelyezve, hogy a benne alvót léghuzam ne érje, mert alvás közben a test sokkal könnyebben hül meg, mint ébren. Legjobb a vaságy, a derekalj pedig legyen löszörből s ne legyen se nagyon kemény, se nagyon puha. A kemény még kevésbé ártalmas, mint a nagyon puha, — tehát a ludtollal töltött lágy derekaljak, melyekbe szinte elmerül az ember s melyek hazánk sok vidékén szokásosak, ártalmasak az egészségnek. Könnyebb szellőztetés ezéljából jó, ha a matracz két részből áll. Általában az ágy szellőztetése nagyon fontos dolog, mert az ember teste alvás közben folytonos kigőzölgésben van.

A hálószoba hőmérsékére is vigyázni kell, hogy ne legyen se túlságos hideg, se túlságos meleg. Mennyire ártalmas a kelleténél jobban befűtött, vagy rozszul szellőztött hálószoba, mutatja az, hogy gyakran dagadt arccal és duzzadt szemhéjjal ébred föl az ember benne s hágyadságot, vagy fejfájást érez.

A párnát is löszörből kellene csináltatni. A nagyon puha párna meglepíti a fejet és belevonja a vért, gyakran pedig rossz álmokat okoz. Nagyon magas se legyen az ember feje alja, mert akadályozza az erős lélegzést és sokaknak meggöngyöl bele a váll. Nem lényegesen a helyzet sem, melyben az ember alszik. A legtöbb ember a jobb oldalán szokott aludni, de jobb, ha változtatja a helyzetét, mert ez megakadályozza a vérnek egy helyen való összegyülemését. Aludjék az ember hol a hátán, hol a jobb, hol a bal oldalán.

Az alvás idejére nézve a legtöbb orvos azt mondja, hogy fekiüdjünk le legalább is egy órával félél előtt, keljünk föl reggel hétkor, vagy hat és hét közt. Ez nagyon jó tanács, de csak az követheti, a kinek hivatása nem kívánja meg az éjjeli munkát.

Nagyon jól mondja az angol író s e mondas alkalmas arra, hogy czikkünket befejezzük vele: ha az embertől elvonnék az álmot és a reményt, a legnyomorultabb lényé volna a földnek.

SZÉKELY KIVÁNDORLÓK GALACZON.

A hazai közvélemény lassanként mind jobban a «székely kérdés» felé fordul figyelmével s a lapok folyton ismétlődő riasztó hírei után erősödni kezd közönségünkben az a tudat, hogy államunk délkeleti határterületén súlyos, sőt veszedelmes bajok mutatkoznak. E bajok egyik főjelensége, sőt talán épen legfőbb tünete az, hogy a széklység nagy csapatokban vándorol át a Kárpátok letarolt hegyein Romániába s ott hol rövidebb időre, hol allandóan telepszik.

A székely fajnak, országunk ez ősi határoi- nek eme kivándorlásáról mutatunk itt be, eredeti fölvételek után, több képet olvasóinknak.

Galaczon, a pompás fekvésű román kikötővárosban vagyunk, melynek nagy költséggel épült új dock-jaí és elevátorai a Dunáról s a Fekete-tengerről jövő hajókat várják; a sok vitorlás, valamint a folyton érkező orosz, osztrák és magyar gőzcsökök ellepik a viz tükret s tarka, szibonóg sokadalmat vonzanak a partra. A kikötő forgalmának legfőbb árúja a fa, mely innét száll tengerre, hogy a Kelet országaiba jusson. Ezért a galaczi földolgozó ipar is a műmalmokon kívül első sorban fa-ipar, melynek legnagyobb telepét s a galaczi fa-kikötő főszállítóját két képen mutatjuk be olvasóinknak: a «Románia» gőzfűrészt részvénytársaság hatalmas területű gyára ez. A fa, melyet itt deszka alak-

A «ROMANIA» DESZKA-TELEPE.

A «ROMANIA» GŐZFŰRÉSZGYÁR GALACZON.

Maksay György fényképei.

jában látunk, jórészt a székely hegyekről szállott alá s évenként mintegy 200,000 köbméter megát a telep fűrészein. De nemcsak a deszka jött Erdélyből, hanem onnét jöttek a fát feldolgozó munkások is, nevezetesen a gyárnak leghasználatosabb, legügyesebb alkalmazottjai: azok a székelyek, — számuk 400 körül ingadozik — kik épen a faipar terén erősen felülmúlják a román munkásokat. Harmadik képünk e derék, szüles székely emberekből mutat be egy csoportot, a mint déli pihenőkor egy magyar «kantin» udvarán összegyűlvék; mind szép, egészséges magyarok.

A következő kép egy magyar kantin belsejét mutatja, a mint magyarjaink közös tállból falatoznak; az asztal közepén levő nagy üvegben persze csak víz van. Az ebédelőknek áldást oszt Nagy Sándor magyar misszionárius, ki Brailából szokott átjönni ide, hogy hazafüti buzgósággal látogassa és karolja fel magyar hivatit. Utolsó képünk a gyártelepről elinduló társaságról vetettét föl: az orosz szoknyába bújtatott kocsis rendesen maga is székely vagy szász atyafi; a kocsiokon ülők közül Nagy Sándor magyar misszionáriust, Hegedüs Loránt magyar orsz. képviselőt és Putnik Béla konzuli tisztviselőt ismerhetjük fel.

Ez adatokat is Putnik Béla konzuli tisztviselő úr jegyzeteiből vettük, ki lelkes magyar s így reméljük, hogy kiváló főnökének, a szintén magyar Borek Vilmosnak vezetése alatt még sokat tehetnek az ottani konzulátusban a kivándorlott székelyekért. Végül érdemesnek tartjuk megemlíteni, hogy maguk az itt közölt fényképek is egy kivándorolt s Galaczon letelepedett hazánkfiának, Maksay Györgynek műterméből kerültek ki s abból az alkalomból készültek, midőn Hegedüs Loránt orsz. képviselőt e nyáron Romániában hosszabb tanulmányutat tett.

HARCZ A PATKÁNYOK ELLEN.

Ismeretes, hogy a pestisnek a patkány a leg-hathatósabb terjesztője. Ezért irtják különösen tengeri kikötőkben mindenféle eszközökkel. Némely államokban egész rendszeresen őrök a patkányirtást, különösen Dániában és Svédországban, a hol jól szervezett egyesületek működnek újabb időben erre a célra.

Dániában a «patkányok irtására alakult bizottság» az idén augusztusban a kopenhágai Tivoli-kertben igen érdekes kiállítást rendezett működése eredményének bizonyítékául. A kiállít-

ásban minden képzelhető patkány-irtó eszközt, módszereket is mutattak be, melyek a világ minden tájáról küldöztek be, de különösen a francziák, angolok, amerikaiak, németek, svédok, dánok. Voltak ott patkányfogó kelepczék, török, készülékek, melyekkel gyilkos gázokat lehet a patkányok lyukaiába belövelni. Egy külön osztály pedig a patkányölő állatoknak volt berendezve, mint a kutya, macska, a baglyok, a menyét, stb.

Legfőbb eszköze azonban az említett bizottságnak a patkányok irtására a díjak kifizése. Ezeknek a díjaknak a rendszerét nagyon jól szervezték és széles körre kiterjesztették; pénzük is van rá elegendő, mert az e célra kezdett gyűjtések igen szép eredménnyel jártak. Egy beszolgáltatott patkányért átlagosan mintegy 14 fillért adnak s e módon alig négy hónap alatt a dán bizottság csak magában Kopenhágában több mint százezer patkányt pusztított el. Egy Maribo nevű dán faluban, melynek alig háromezer lakosa van, ugyanaz alatt az idő alatt több mint tizennégyezer patkányt öltek meg, vagyis csaknem háromszor annyit, mint a lakosság száma.

Svédországban ugyanaz a patkányirtó módszer dívik, még pedig hivatalos formában, s az idei márczius elsejétől augusztus elsejéig száz-háromezer patkányt pusztított el a patkányirtók keze alatt csak magában Stockholm városában.

Ezek igen érdekes eredmények s remélhető, hogy utánozni fogják mind államokban is. Németországban szintén megindult már a mozgálm s a kormány is hajlandónak mutatkozik a dolog felkarolására s a díjak kifizéséhez való hozzájárulásra.

A patkány tudvalevőleg nemcsak azért káros és veszedelmes, mert terjeszti a pestis és egyéb ragadós betegségeket, hanem azért is, mert roppant károkat okoz. A dán bizottság számításokat csinált, melyekből kiderült, hogy egy patkány átlagosan egy fillér ára kárt csinál naponként, tehát évenként milliokra tehető az a kár, a mit a patkányok élelmi szereiben, épületekben és egyebekben tesznek.

EGYVELEG.

* A király bajnoka. A «király-bajnok» méltósága Angliában II. Rikárd király uralkodása óta a Lincolnshire grófságban lakó Dymoke-család legidősebb férfi tagját illeti meg. Evszázadok óta minden uralkodó megkoronázatakor egy Dymoke tetőtől talpig vértetetten lóháton a Westminster-Hall-ba

KIVÁNDOROLT SZÉKELYEK EGY GYÁR KANTINJÁBAN.

indul. Ott a palota nagy kapuja előtt megállva, háromszor fenhangon mindenkit párbajra hív, ki a királynak a koronához való jogát kétségbe vonná. IV. György király idejében a bajnok véletlenül egy beteges, de különben is papi állású *Dymoke* lévén, ez magát fia által helyettesítette. A mostani bajnok orosz lovas, s oly gyenge, hogy a nehéz acél vértzetet el nem bírta, ennél fogva VII. Edvárd király megkoronáztatása valószínűleg a bajnok felvonulása nélkül fog megtörténni.

* A legrégebb két üzleti titok az úgynevezett Vermilion kínai piros festék készítése, továbbá a damaszkusi kardpengéknek arannyal vagy ezüsttel való díszítése, a mihez igazán még ma is csak Szíriában értenek.

* A transzvái aranybányákban felállított gépek értékét 24 millió koronára becsülik. A gépek kivétel nélkül Angliában készültek s az angol bányarésztvényesek tulajdonai.

* Nögyülölő város. Maiwateltin kínai városban nőket nem tűrnek meg. A lakosok mindannyian kereskedők, kik még azt sem engedik meg, hogy a város területén nők átutazzanak.

* Egy afrikai tó eltűnése. Gróf Teleki Sámuel afrikai útjában 1888-ban egy nagy tavat fedezett fel, melyet a trónörökös feleségének nevével *Stefánia-tónak* nevezett el. Erről a tóról, melyet 1600 négyzetkilométernyi kiterjedésűnek találtak, most *Harrison* angol utazó azt jelenti, hogy eltűnt. Ő, a ki tavaly járt azon a vidéken, már nem találta meg

KIVÁNDOROLT SZÉKELYEK CSOPORTJA.

SZÉKELY KIVÁNDORLÓK GALACZON. — Makay György fényképe.

táján következett be, még pedig oly hirtelen, hogy néhány hét alatt az óriási kiterjedésű, de sekély vizű tó több nem maradt egy csöppnyi víz sem. Hogy mi okozta a tónak ezt a hirtelen eltűnését, *Harrison* nem tudta megállapítani.

* Tengerész babona. A skót halász tengeren soha sem ejti ki a nyúl, lazac, pisztráng, disznó vagy kutya nevét. Ha pedig a szárazon nyúlal vagy disznóval találkozott, hajóra sem száll.

* A világ legdrágább festményét, *Rafaelnak* a *Blenheimi Madonna* név alatt ismeretes képét jelenleg *Marlborough* herceg bírja. A nyolcz láb magas képet 1.680.000 koronára becsülik, mely áron a londoni Múzeum és *Rothschild* báró már több ízben meg is akarták venni.

* A római Szent Agoston templomában levő Szent Szűz szobrára aggatott ékszerek és drágakövek értékét ötödfél millió koronára becsülik. Megjegyzendő, hogy a szobor a 15-ik század elején került a templomba s hogy azóta a tolvajok már két ízben mindent leszedték róla.

* Miklós csár és felesége egymással rendszeresen angolul vagy németül beszélnek. A francia vagy orosz nyelvet ritkán használják. A csárné az orosz nyelvet csak férjhezmenetele után kezdte tanulni.

* A személyszállító gőzhajók közül az öt legnagyobbat, a *Celtic*, *Deutschland*, *Oceanic*, *Kaiser Wilhelm* és *Campania* neveket egymás mellé helyezve, háromnegyed angol mértőföldnyi hosszúságra terjednének.

* Oroszországban kétannyi vak ember van, mint egész Európában. Ezt leginkább a hó vakító fényé-

TÁVOZÁS A GALA ZI «ROMANIA» TELEPRŐL.

a tavat, hanem csak a medrét, mely tele volt halak csontvázaival és üres csigahéjakkal. A kiszáradás, a benszültek tanuskodása szerint 1899 karácsony

nek s a szegényebb néposztály tisztatlanságának tulajdonítják.

* Svédországban az iskolás gyermekeknek egy héten háromszor meg kell fürödni. Mialatt a gyermekek az iskolaépületben levő fürdőben vannak, ruháikat gőzkályhákban gondosan fertőtlenítik.

* Az angol nemzeti bank hivatalnokainak számítása szerint az egész országban forgalomban levő aranypénz súlya 865 tonna vagyis 65000 kilogramm.

* Arkansas államban (Észak-Amerika) oly hölgyek, kik kalapjukon díszítésül kitömött madarat használnak, 120—200 korona bírságot fizetnek.

* Az angol hajóhad legdrágább hajója a «*Powerful*» (Hatalmas) nevű vértzett czirkáló, mely 18.438,792 koronába került.

* Valamennyi állat közül az elefánt alszik legkevesebbet, mert még a legfárasztóbb munka után is csak négy vagy öt órát szokott pihenni.

* A leggyorsabban úszó hal a czápa. Egy czápa súlyos megsebesülése daczára is három nap alatt 800 angol mértőföldet úszott.

* Ezer éven át teljes épségben maradt holttestet ástak ki nem rég *Damendorfban*, Németország északi részén a tengerpart mellett elterülő nagy turfamosarakban. A legnagyobb nevezetessége ennek a halottnak, hogy a test belseje, és pedig nemcsak az izmok, hanem a csontok is, csaknem teljesen eltűntek, a külső bőr azonban megmaradt és pedig oly épen, hogy az egész alvó embernek látszott. Bajusza és haja, bár a turfa nedve rókaszínűvé tette, egészen megmaradt, és a mezeten holttest mellett fekvő nadrág, köpeny és két cipő is, első pillanatra felismerhető minőségben még azt is meg lehetett állapítani, hogy a cipő ökörből készült s a köpeny sötétbarna színű gyapjúból. A test benső részének eltűnését a tudósok annak tulajdonítják, hogy a turfa közt holttest nem rothad meg, hanem a növények gyökerei és a talajvíz hatnak rombolólag.

Donáth Gyula szoborműve.

KAMERMAYER KÁROLY SIREMLÉKE A KEREPESI-ÜTI TEMETŐBEN.

KAMERMAYER KÁROLY SIREMLÉKE.

Budapest székes főváros díszes emléket állított elhunyt első polgármesterének és díszpolgárának, *Kamermayer Károlynak* sirja fölé, hogy ezzel is kifejezést adjon hálójának és kegyeletének. A művészi becsű emléket *Donáth Gyula* jeles szobrászunk tervezte és mintázta, kinek ezen újabb alkotása méltán sorozható a kerepesi-úti temető legszebb szobrászi emlékei közé. A siremlék tetején *Kamermayer* jól sikerült mellszobra van széles márványlapra állítva. A márványlap előtt, a mellszobor alatt szép női alakot helyeztet el a művész; a nő két ágba fonott leeresztett hajjal, fején koronával van ábrázolva, a mint egy padon ül. Kifejezésteljes arczával elmerülve tekint a magasba. Jobbját, melyben irónt tart, a padon nyugtatja. Balkarja alatt babérággal díszített főliratos tábla van, melyen az elhunyt érdemei vannak bevéve. Ezzel a nőalakkal a művész Budapest főváros Klioját ábrázolja, a ki a késői kornak följegyezte *Kamermayer Károly* érdemeit.

A siremlék-szobor talpazata és a mellszobor oszlopa márványból, a mellszobor és a nő alakja bronzból készült. A kőfaragó munkát *Senger Béla*, a bronzöntést a *Beschorner-féle* gyár végezte.

A szép emléket, mely már ott áll a kerepesi-úti temetőben, a helyszínén készült fénykép után mutatják be.

W. KRAMMER TERÉZ.

Összhangzó elismeréssel s általános tetszéssel fogadta a közvélemény, színházi sajtónk, valamint közönségünk azon szerződtetést, mely *W. Kramer Teréz*t a magyar kir. Operaházhoz csatolta, mint e legkiválóbb zeneműintézetünk első drámai hősnőjét.

E ritka kitüntetésnek csak kisebb tényezője volt az, hogy *Kramer Teréz* magyar művésznő, budapesti születésű, jó magyar családból; a kozmopolitizmus szelleme művészetünkben, főleg a zene terén, fájdalom oly megszokott, hogy egy részt a hazai talentumokat, ha itthon kiváló kiképzést nyertek is, könnyedén bocsátjuk külföldre s még az sem elég ok mindig arra, hogy visszakívánjuk és mint a magunk kitűnőségével ragyogjunk

velők, ha már a külföld hírnévvel koszorúzta meg őket. Másrészt pedig bizonyos előszeretettel kapunk az idegen művészi erőknél, még a magyar nyelv jogaira sem elég feltékenyen, hanem az előadásoknak művészi teljes értékét is leszállítva a polyglot, vegyesnyelvű szereplések által, mi által az idegen-szerűség szinte rendszeressé válik ott, a hol a nemzeti génusz oltárán kell az áldozati lángnak lobognia.

Kramer Teréz meglepő sikerének oka a szöveg tisztáza magyar kifejtésén kívül nagy tökélyű drámai játékában s ritka terjedelmű csengő hangja magas művészi képzettségében rejlik. Színpadi megjelenése is praedestinálja romantikus dalművek hősnőinek személyesítésére. Első föllépte «*Aidá*»-ban azonnal meghódította a legkényesebb ízlelő hallgatóságot s második és búcsuföllépte «*Lohengrin*» *Elzájában* betetőzte diadalát. *Keglevich gróf* intendáns és *Mészáros Imre* igazgató az Operaház jövője érdekében siettek megragadni az alkalmat, hogy a drezdai szász királyi opera művésznője mint a magyar dalszínház tagja végezhesse bemutatkozó vendégszereplését. S kétségtelen, hogy *Kramer*

Teréz megnyerése által operánk személyzetét igen szerencsésen egészítették ki, mi által erőben nyert és magasságban emelkedett. Az eredeti hazai talentumok ily figyelembe vétele, reméljük, elvi jelentőségű lesz a jövőben, ez meg fogja adni Operánk működésének úgy nemzeti kulturális becsét, mint kivánatos népszerűségét s látogatottságát. Annnyival inkább, mert egyébként a magyar dalszínház kipróbált jeles szervezete elvitathatatlan. Zenekara, mint énekkarai a legnehezebb föladatok tökéletes megoldására képesek; kar-
mesterei elsőrendű zenei képességek; a rendezés, összjáték minden igényt kielégítően pontos, a kiállítás díszes és «*Lohengrin*» előadása pl., a czimszerében *Burián*nal s *Kramer Teréz* ideális alakításával oly emelkedett tónusban folyt le, mely a kontinens bármely színházának diszével szolgált volna.

Kramer Teréz Németország színpadain gyorsan feltűnő pályát futott meg, míg drezdai udvari operanékesnővé lett. Szerepköre páratlanul gazdag; énekelt száznál több nagy szerepet, olasz, francia, német klasszikus mesterek remekait, többek közt «*Leonóra*»-t, «*Aidá*»-t, «*Traviatá*»-t, «*Neddá*»-t, «*Margaretá*»-t, «*Micaelá*»-t, a *Proféta Bertá*-ját, «*Paminá*»-t, «*Agathá*»-t, «*Sába királynője*»-t, «*Undiné*»-t, — az egész *Wagner*-szerepkört: «*Elsá*»-t, «*Erzsebeté*»-t, «*Vénus*»-t, «*Evá*»-t, «*Sentá*»-t, «*Siegeliné*»-t; s ez óriási repertoírba be tudta illeszteni a legellentétebb művészi feladatokat is; a zenedrámák mellett a vig operával, sőt *Offenbach*, *Strauss* operetjével is, mint a «*Szép Galathea*», «*Denevér*» elragadta a közönséget. Operaházunk a sikerdús működést, a műsor gazdagodását bizton várhatja az új primadonnától, ki nem fog késmi az elsőrangú eredeti szerepek bemutatásával, minő például «*Bánk-Bán*» *Melindája*, melylyel visszatértekor készűl meglepni közön-

RÉSZLET KAMERMAYER KÁROLY SIREMLÉKÉRŐL. — Donáth Gyula szoborműve.

ségünket. Mert a művész külföldi szereplése alatt megmutatta, hogy a legnehezebb szerepet négy nap alatt képes betanulni, tökéletesen elkészülve, rendkívüli memorija s művészi gyakorlottsága segítségével. Nemes felfogását alakításában s játéka ihletettséget hangyának szépsége és ritk terjedelme teszi teljes hatásúvá.

A rendkívüli hivatottságu művész zenei kiképzése körül nagy érdelemmel bír férje, Weintraub, a boroszlói színház jeles karnagya. Örömmel említtük föl, hogy a kitűnő művésznőnek első tanára itthon, magyar művészek voltak: éneken Bellovics, játékban Ujházi. Szolgáljon ez adat is, mint maga a művész visszatérte, annak jeléül, hogy Magyarország is „művész hazája.” B.

PÁLMAY ILKA MINT «PILLANGÓ KISSASSZONY».

Gróf Kinskyne Pálmay Ilka asszony haza jött, hogy művészetével ismét gyönyörködtesse a magyar közönséget. Kedves vendég itthon, a mire elég bizonyosság, hogy minden este megtekinthető a Vigszínház nézőtere, valahányszor Pálmay Ilka játszik s a közönség nem fárad bele a tapsolásba.

Valahányszor Pálmay Ilka magyar színpadon lép föl, az mindig eseményszámba megy, de különösen érdekes mostani vendégszereplése, mikor az operett-színpadok divája egy kis japán drámában mutatja be művészetét, a melynek «Pillangó kissasszony» a hőse. A naiv Pillangó kissasszony szereti a csapodár Pinkerton hajóhadnagyot s megöli magát, mikor megtudja, hogy a hajóstiszt messze hazájában, Amerikában mást vett feleségül. Ez Belasco darabjának a meséje. Egyszerű sablonos romantikus történet, de mennyi színt, mennyi életet önt ebbe az egyszerű történetbe Pálmay Ilka! Mikor elbeszéli a színpadról a Pillangó kissasszony megható történetét, akkor lehetetlen kétkedni abban, hogy szerencsétlen; a közönség vele érez szerencsétlenségében és mikor végül megöli magát, megértjük, hogy a halálánál egyebet nem is választhatott.

Pedig oly egyszerű eszközökkel éri el a legnagyobb sikert. Megveszteget a kedvességével, a természetességével, finomságaival. Egy kis japán poézist varázsol a színpadra és elhitei velünk, hogy Belasco darabja való igaz történet.

A napokban fölkerestem a művésznőt, hogy megkérdezzem tőle, mint volt megelégedve a sikerrel.

— Tudja, — mondta a művész — az első padosorban két katonatiszt ült. Bizonyára azért jöttek el, hogy viszontlássák bennem az operett-primadonnát. Megfigyeltem őket: a nagy jelenet alatt mind a kettő könnyezett. És ezek a könnyek engem megnyugtattak, mert azt látom belőlük, hogy nem játszhattam rosszul.

És igaz van Pálmay Ilkának. Semmi sem bizonyíthatná jobban, hogy drámában is mily művész Pálmay Ilka, mint ezek a könnyek. Később mosolyogva mondta el, hogy Ditrói Mór, a Vigszínház igazgatója annyira meg volt elégedve vele, hogy szerződést akarta a Vigszínházhoz — drámai szerepkörre.

— És elfogadta? — kérdeztem.

— O nem. Nagyon megtisztelve éreztem ugyan magam, de nem fogadtam el. Pedig hát csak a dráma az igazi művészet. Az operett és a vaudeville csak olcsó sikerrel kecsegtet, de a dráma az komoly dolog. Nem nyugsom addig, míg meg nem próbálkozom a «Kameliás hölgy» szerepével.

Azután arról beszélt, hogy a japán szindarabokat mennyire divatosá tette Sada Jakko az öreg Európában. Sada Jakko, az első és egyetlen nevezetesebb színésznője a Mikádó országának, mert Japánban rendesen a nő szerepeket is férfiak játsszák. A kik látták, elragadtatással beszélnek a művészetéről. Egy eredeti japán darabban, «A géza és a lovag» címűben játssa a gézát, mindig nagy hatással. Pálmay Ilka megismerkedett a japán művésznővel, és megtanult tőle néhány japán táncot. A Pillangó kissasszony ruháit is Sada Jakko kosümjei mintájára csináltatta.

Sada Jakko különben, úgy mondják, hozzánk is ellátogat a tavaszal.

Pásztor Mihály.

Stone kisasszony, a bolgár rablók fogságába esett hittérítőnő.

STONE KISSASSZONY.

Ezelőtt néhány héttel bolgár utonállók Stone Ilona amerikai hittérítőnőt, ki egy albán hittérítőnek feleségével utazott, a bolgár határ közelében elfogva, a hegyekbe hurcolták.

A rablók Stone kisasszonyt 600 ezer korona váltásdíjat követelnek. A bolgár kormány eddigelé a pénzt nem fizette meg, hanem a rablók üldözésére katonaságot küldött ki.

A rablók az albán nőt állítólag szabadon bocsájtották, más hír szerint azonban a szegény nő a fogságban meghalt. Az amerikai követ a váltásdíjat felajánlotta ugyan a bolgár kormánynak, de az eddig nem adta azt át a rablók-nak, mivel azok kézrekerítését reméli. Valószínű azonban, hogy végre is meg kell a váltásdíjat fizetni, mert tartani lehet tőle, hogy a rablók, — kiknek tartózkodási helyét nem tudják, — Stone kisasszonyt megölik.

Stone kisasszony ötven éves; egy amerikai lelkész leánya és mint hittérítőnő már több éven át a balkáni országokban, különösen a bolgárság közt működött, kiknek nyelvét jól tudja.

LÁSZLÓ JÓZSEF MELLSSZOBRA.

László József kocsis református pap és a pápai főiskolának hosszú időn át gondnoka, egész 160 ezer koronát tevő vagyonát végrendeletileg a dunántúli református egyházkerületre hagyta oly czéllal, hogy azon felsőbb leányiskolát állítsanak fel.

Az iskolát szept. 12-én avatták fel, mely alkalommal Antal Gábor püspök mondott igen szép megnyitó beszédet, Czike Lajos főiskolai gondnok pedig megható emlékbeszédet tartott a nemes lelkű alapító felett.

Ugyanekkor leplezték le László Józsefnek Horváth Adorján által mintázott márvány mellszobrát, mely élethűségével és művészi kivételével egyiránt feltűnést keltett. A puritán egyszerűsége, a nagy szívóságot, mely László József egész életét áthatotta, kitűnően sikerült az ifjú művészeknek a szoborban kifejezésre juttatni.

A szobor a felsőbb-leányiskola dísztermét ékesíti.

LÁTOGATÁS ROBINSON SZIGETÉN.

A Csendes óceánban fekvő Juan Fernandez szigetén, a hol Defoe világhírű regényének előképe, Selkirk Sándor matróz, négy éven és négy hónapon át (1704—1709) teljesen egyedül élt, a Robinson nevéhez fűződő nagy érdeklődés mellett is igen kevesen látogatták, mivel a világforgalomtól igen félre van s a legközelebbi szárazföldtől is több mint 500 kilométer távolságra esik. Nem egyszer hirdették már, hogy elűlyedt a tenger mélyébe s másszor, hogy lakói teljesen kipusztultak. E híresztelések később teljesen alaptalanoknak bizonyultak.

Legközelebb egy *Stocum* Josné nevű utazó járt rajta, ki «Spray» nevű yachtján egymaga 74,000 kilométernyi nagy utat tesz meg a föld körül s erről az angol «Century Monthly Magazine»-ben részletes leírás közzét.

Stocum a Tüzföld partjaitól 15 nap alatt ért

el a világhírű szigethez, melynek kőkes hegycsúcsát közel 50 kilométernyi távolságból láthatta meg először. Ágyúlövéssel adott jelt a sziget lakóinak, kik kezdetben nagyon bizalmatlanul fogadták az utazót, de később megbarátkoztak vele. *Stocum* több napot töltött az elhagyatott szigeten.

Stocum igen kellemes helynek mondja a szigetet. A hegyeit mindenütt erdő fedi, s a völgyek, melyeken tiszta vízü patakok folynak végig, termékenyek. A szigeten ma már nincsenek kígyók, sem vadállatok, kivéve a vadon élő disznókat, kecskéket és kutyákat. Nincsenek szeszese italok, rendőrök és ügyvédek sem. A lakók egyszerűen élnek, kiki saját izlése szerint öltözködik. Jelenlegi számuk a gyermekekkel együtt 55, nagyobb része Dél-Amerikából költözött ide. Választott fejük Carroza Emanuel, egy állítólagos svéd nemes, ki *Stocum* látogatása idején Chilében volt, hova gyermekeit vitte iskolába. Az ő lakása is egyszerű faház, melynek egyetlen disze volt egy zöldre festett réz ajtókilincs, további kitüntetésül egy árboeczfa az arra fölvynt lobogóval, meg a parton egy vörösré és kékre festett csónak.

A szigeten számos barlang van, melyekben egykor az ide szállított elitéltek laktak, de ma mind lakatlanok s nagyobb részüket be is tömtek. Az a barlang, a melyben egykor Selkirk lakott, a Robinson Crusoe-öböl mellett, ma szintén lakatlan, valamint a környéke is meg lehetős kopár; jellemző azonban, hogy igen kellemes helyen fekszik, mivel magas dombok teljesen megvédik a szelek ellen. Egyik közeli tetőn, a honnan Selkirk leste a tengeren esetleg feltűnő hajókat, sziklába véste hosszú angol feliratú emléktábla van az ő életrajzi adataival. Az van írva e táblára, hogy Selkirk, mint a Weymouth hajó hadnagya, 1723-ban 47 éves korában halt meg; de ez tévedés, mert bebizonyították, hogy halálzási éve 1721 volt.

A sziget hossza kelet-nyugati irányban 22 kilométer, legnagyobb szélessége 12 kilométer s legmagasabb hegycsúcsa mintegy 800 méter. A déli szélesség 35¹/₂ foka alatt lévén, a forró földön szélén esik, miért is sok meleg égjeli növény van rajta. A gyümölcsök nagyobb részt vadon tenyésznek s különösen füge van sok. *Stocum* a szigeti lakosok gyermekeivel több kosár vadgyümölcsöt szedettet össze áprél vége felé; viszont ő is eladott egyet-mást a sziget lakóinak, kik egyéb eszköz hiányában különféle régi, forgalomból kiment pénzekkel fizettek, melyek között, mint utazónk megjegyzi, több ritkaság volt, úgy hogy az üzletből szép nyeresége volt. Különben megjegyzi a lakókról, hogy általában spanyolul beszélnek, békés indulatúak, de a szellemi életnek jóformán nyoma sincs náluk, a gyermekeket sem tanítatják.

A KÓRHÁZ ELŐTT.

Az őszi est nedves ködöbe
Kiszűremlik a lámpa fénye
A kórház egyik ablakából.
Szétnyílik fenn a felhő-kárpit
S halvány csillagvilág sugárzik
Az ég rejtelmes szögéből.

Az őszi est oszló ködöbe
Kihúny a lámpa bágyadt fénye,
A kórház-ablak elsötétül,
Csillag csillagra gyúl az égen,
... S valaki most maradtot épen
Itt lenn — örökre csillag nélkül.

Lampérth Géza.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az Olympos. Serdült fiuk és leányok számára *Petiscus* nyomán szerkesztette dr. Geréb József. Második átdolgozott kiadás 69 képpel. A tanuló ifjúságnak nagyon szükséges a görög-római mythologia ismerete, a mely nélkül a klasszikai irodalmi tanulmányok nem lehetnek tökéletesek s a régi műveltség sem érthető meg az akkori hitélet ismerete nélkül. A régebbi ismeretlenség azonban több tekintetben nem felelnek meg a czélnek s ezen

Honvédszobor, Istók Jánostól.

A NEMZETI SZALON KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

akart segíteni Geréb József jelen munkája, mely nemesak a tudomány színvonalán áll, hanem tárgyát vonzó módon adja elő s kellő tekintettel van olvasói korára is, a miről a képek megválasztásánál sem feledkezett meg. Függeleklül a germán népek istentanárlól is értekezik. Ez a második kiadás sok helyen egészen átdolgozva, sőt kiegészítve adja Petiscus híres munkáját, egyes kérdéseket pedig a tudomány újabb kutatásainak eredménye szerint módosított. A könyv az Athenaeum kiadásában jelent meg s ára 5 korona.

Lampérth Géza új költeményei. Az ifjabb írói nemzedék egyik leghivatottabbja, a lapunk olvasói előtt jól ismert Lampérth Géza új kötetet ad ki költeményeiből. Négy év előtt első kötete nagy elismerésben részesült. Azóta Lampérth költszete fejlett, erősödött s a közönség érdeklődése is öregbedett. A könyv november végén jelenik meg s 2 koronáért rendelhető meg szerzőnél az országos leveltárban (Buda-vár.) Diszplédány 4 koronába kerül.

Tüz. Irta Balla Ignác. Budapest, 1901. Sajátosság ingadozása az izlésnek látható e verskötetben. Két egészen ellentétes irányt akar egyszerre követni a szerző: hol a népies hangot próbálgatja, hol meg a moderneskedők frivol hangján szól. Ez rával a kezdő költőre, a kiben kevés még az önállóság, a külső hatások iránti ellenálló erő. Népiessége különben afféle módoskézből való «mű-népiesség», nem érzik meg rajta a néplelek és a szabad természet közvetlen hatása. Egy-két népies hangú versében a fővárosi utca életéből próbálna genre-alakokat rajzolni, de rajzában nincs erő, előadása hosszadalmas. A rhapsodia és a dithyramb merész hangját is megszólaltatja, de siker nélkül. Moderneskedő versei között akad egy-két izléstelenség is. Pedig volna néha jobb ötlete, frissebb érzése, csak nem tudja úgy kialakítani, hogy hangulatot keltsen az olvasóban. Rhythmusérzéke bizonytalan, jambusai ép oly döcögősek, nehézkesek, mint ütemes versei. A nyelv nem művészi hatások hajlékony eszköze, hanem nyűg neki, melylyel folyton küzdeni kénytelen. Gyakran még a helyes magyarság ellen is vét. A kötet Singer és Wolfner könyvkereskedésében jelent meg; ára nincs feltüntetve.

A kis-kartali csillagvizsgáló-intézet tevékenysége. A jeles magyar csillagász, dr. Wonnaszek A. Antal, a szaktudósokra nézve érdekes könyvet írt azon munkálatokról, melyeket újabbban a kis kartali csillagvizsgáló intézetben végeztek; nevezetesen a Jupiter felületi képződmények periódicitásáról s a Saturnus gyűrűrendszerén mutatkozó concav ár-

nyék periódicitásáról, mely bűvárlatok hivatva vannak becsületet szerzeni a magyar csillagászati tudományok. A számos képpel is illusztrált szép kiállítású könyvet a kis-kartali csillagvizsgáló-intézet adta ki.

Nyelvtudományi közlemények. Szerkeszti Szinyeyi József. XXI. kötet III. füzet. Ebben a füzetben Halász Ignác irodalmi hagyatékából a déli lapp nyelv alaktant találjuk, *Patkanov* Szerafin pedig már három előbbi füzetben megkezdett irtsi-osztják szójegyzékét folytatja. *Kicska* Emil arról értekezik: van-e pszichológiai alany és állítmány? Ezenkívül kisebb közlések vannak még *Katona* Lajosról s *Gombocz* Zoltántól. A Nyelvtudományi Közleményeket a Magyar Tud. Akadémia adja ki; egyes füzet ára 1 korona 50 fillér.

Füredi Ignácztól két nyelvészeti munka jelent meg. Az egyiknek címe: *Magyar nyelvhibák javító és magyarázó szótára*, tekintettel az okszéri helyesírásra. A szerző 75 oldalon állította össze a leginkább közkeletűvé lett romlott, idegenszerű s a nyelv természetével ellenkező szavakat, kifejezéseket s helyettük helyes magyarságu szólásokat ajánl. A másik füzet címe: *Magyar Rim-Szótár*. Az összeállított rimel szavakon kívül nyelvtani példamintát is találunk a füzetben, két függelékkel. A két munka *Dobrowsky* és *Franke* kiadásában jelent meg; az előbbinek ára 2 korona, az utóbbié 1 kor. 50 fillér.

Fosztlányok. A szegedi Dugonics-társaság Sümegi Kálmán elbeszélő író hátrahagyott művei közül egy kötetre valót összegyűjtött s azt «Fosztlányok» cím alatt közre adta. Az író arcképevel ellátott könyvben emlékek, tanulmányok, elbeszélések és rajzok foglalnak helyet. A közönség Sümegi könyvének megvételével az író özvegyén és árvaín is segít. A kötet Szegeden a Dugonics-társaságnál rendelhető meg 3 koronáért.

Francia lap Budapestest. «Journal de Budapest» címmel *Salamon* Ödön, eleven tollú író, Budapestest megjelenő francia lapot indít, melynek első száma már legközelebb megjelenik. A «Journal de Budapest» főleg az idegen forgalom emelését akarja szolgálni, egyzersmind hasznos és érdekes újságnak igérik a francziánul író magyar olvasók részére is. A lap előzetési ára: fél esztendőre 5 korona; három hónapra 3 korona.

Nemzeti Színház. Október 18-án került színpadra mostani francia színműről egyik legismertebbjének, *Brioux*-nek «A vörös talár» című négy felvonásos drámája, melyet *Fabian* István fordított magyarra. *Brioux*-t több darabjából ismeri már a Nemzeti Színház közönsége. «A bölcös» című művet pedig nagyon szereti. «A vörös talár» is mély hatást tett. A külföldi színpadokon is sorra játszik, a francia akadémiá pedig megkoszorúzta. Elesen, de az élet és igazság megkapó igazságáért festi a bíráknak azt a hűségét, hogy feltűnjének, beszéljenek róluk, kiemelkedjenek a mindannapiságból és a fekete talárt — a francia bírák hivatalos öltönyt — mielőbb fölserélhessék a vörös talárral, a felsőbb bíró palástjával. A színműben ez a beteges ártatlanság úgy van feltüntetve, hogy ártatlan áldozatot szemel ki. Mert *Vagret* államügyész már régen viseli a fekete talárt és felesége is szemrehányást tesz neki; *Mouzon* vizsgálóbíró szintén ki akar tűnni. Végre csakugyan mutatkozik egy nevezetes pör. Valakit gyilkossággal vádolnak, s a bíróság megragadja az alkalmat. A vádlottra azonban nem lehet a gyilkosságot rábizonyítani. Az esküdtzék fölmenti. Hanem a vádlott a törvényszéki vizsgálat következtében megismeri felesége nem kifogástalan múltját s ezért elúzi. Az asszony pedig, ki már megbánta fiatalkori botlását, ezért boszút áll *Mouzon* vizsgálóbírón és leszúrja. A dráma részletei, alakjai, egész szerkezete avatott, biztos kéz művei és hatásosak. Az előadásához a Nemzeti Színház megfelelő erőt szolgáltatott *Márkus* Emilia (a boszúálló asszony), *Gál* Gyula (*Mouzon*), *Beregi* (a vádlott), *Mihályfi* (*Vagret*), *Rákosi* Szidi, *Gyenes*, *Gabányi*, *Ujházi*, *Nádai*, *Szacsvai*, *Zilahy*, *Dezsi*, *Domjén* *Róza*, *Rózahegyi* közreműködésében.

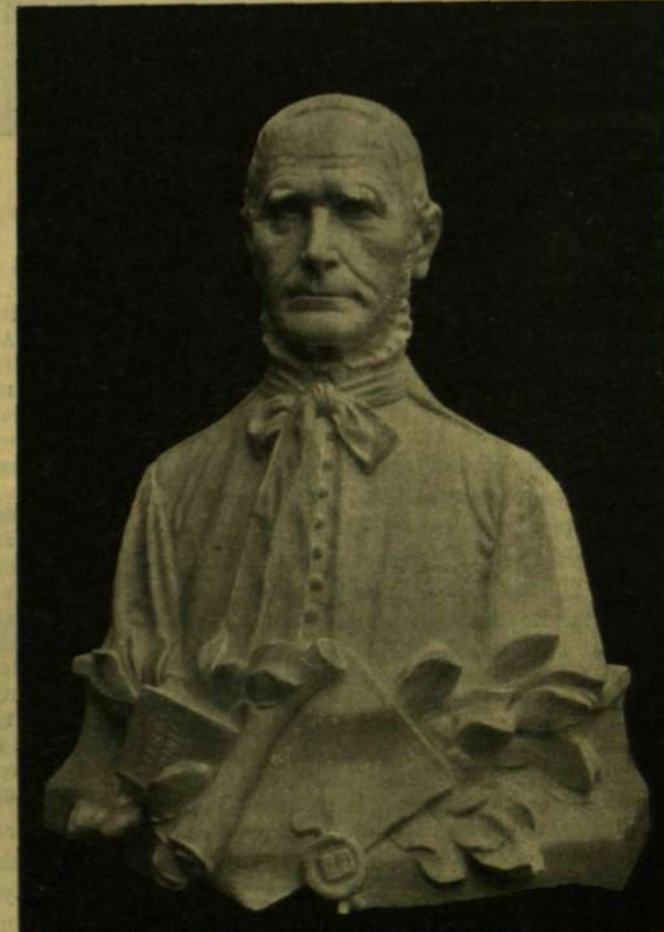
Vigszínház. Az egy-felvonásos vígjátékokra kitűzött pályadíj nyertesé, *Bokor* József «Almaja» vígjátéka után már október 23-ikán a pályázaton megdicsért egyik apróság, «A vetélytársak» című került színpadra. Szerzője *Garson* név alatt maradt rejte. «A vetélytársak» alapszemje az, hogy a nő maradjon igazi hivatása mellett

a családnak. Ennek illusztrálására szolgál egy jelenet az államtitkár előszobájában, a hol egy férfi és egy nő is megjelenik, mindenk ugyan azt az állást érve a postánál. A kissasszonyt a kihallgatáson az államtitkár ki is nevezi, de mikor a kissasszony látja a fiatal ember szomorúságát, visszamegy az államtitkárhoz, s a fiatal embert ajánlja maga helyett. És csakugyan jó eredménnyel. Ekkor aztán karanfogva távoznak s valószínűleg az anyakönyvezetőhöz visz utók. Az ötlet nem rossz, de a kidolgozás a párbeszéd száraz. *Gazi* Mariska, *Topolcsai*, *Kazaliczky* jól játszották végig a kis darabot. Utána «A pillangó kissasszony» adták, melynek érzelmes főszerében *Pálmai* Ilka asszony estéről-estére nagy hatással és valódi művészi eredménnyel lép föl.

Jókainé művészi körútja. *Jókainé* Nagy Bella, a ki Jókainál kötött házassága után lemondott színpadi működéséről, most ha állandóan is nem köti le működését egy színpadhoz sem, több vidéki színházban fog fellépni. *Pozsonyban* kezdi meg körútját november 4-ikén, aztán *Győrben* folytatja, *Aradon*, *Nagy-Várán*, *Kolozsvárt*, *Kassán* lép föl. A vendégszereplésre *Jókai* «Dalma» című drámáját, *Dumas* «Bagdadi hercegnő» és *Sudermann* «Otthon» című színműveit választotta.

A Nemzeti Szalon ősi kiállítása. A Nemzeti Szalon újonnan szervezett igazgatósága érdekes műtárlatot rendezett az őszre, s ezt okt. 20-án nyitotta meg nagy közönség jelenlétében *Kadocha-Lippich* Elek, miniszteri osztálytanácsos, a közoktatásügyi miniszter nevében. A kiállítást a megnyitást megelőző napon *Wlassics* Gyula kultuszminiszter is megtekintette s igen elismerőleg nyilatkozott róla. A vásárlás is mindjárt szépen indult.

A több száz darab festményt és szobrot izlésesen rendezték el a szalon négy termében *Ernst* Lajos és *Bruck* Miksa igazgatók, *Rubovics* Márk műtáros segítségével. Az első csarnokban az aquarellek, pasztellek és krétarajzok vannak. Feltűnik ezek között *Istvánffy* Gyula «Nyires» és *Márkó* Ernő «Mocsrpart»-ja. Jól sikerült pasztell *Büttner* Helén «Kutya-portrait»-je. Az első teremben egész sereg jónévi művész között kiválnak: *Nadler* Róbert «Olvasó leány», *Tölgyessy* Arthur «Megy a juhász számaron» és *Zemplényi* Tivadár «Nagy mosás» című képe. *Ugyancsak* e teremben van *Istók* János két sikerült kis szobra, melyek közül a «Hölyvémlék» itt bemutatjuk. Különösen a hölyveket fogják érdekelni *Mirkoszkyné* *Greguss* Gizella épe-tett bárony munkái, melyek között meglepő szép, úgy tonusban, mint rajzban egy sötét lila-hársonya női bluz. A második terem szembeötölő udársága a «Városligeti sétány» című, öt darabból álló képsorozat, melyekkel *Stettka* Gyula, mint tájképfestő mutatkozik be. Itt van *Márkó* Ernő «Budapest télen» című havas tájképe, *Pállya* Czeslenszky és *Pörge* Gergely apró tájképei, *Olgay* Ferenc esős tájképe. Ötletek *Rubovics* Márk «Borozó» és

LÁSZLÓ JÓZSEF MELLSSZOBRA.

„Tiszta választás” című apróságai. A harmadik teremben a *Hollós* iskola csoportjának kiállítása van. Ugyanitt foglalkoztatja a figyelmet *Csók István* nagyobb méretű erőteljes alkotása: „Az Üdvözítő”. A kiállított szobrok között említendő *Dankó József*-nek a Műcsarnokból már ismert „Ketten” című pipázó parasztja és *Telcs Ede* „Olasz leánya”.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia október 21-iki ülésén *Than* Károly elnökölt, és szaktudományi értekezések kerültek napirendre.

Daday Jenő ismertette azokat a patagóniai édesvízi mikroszkopiai állatkákat, melyeket *Silvestri* Filippo gyűjtött. A 69 faj közül 25 egészen új. *Than* Károly előterjesztette *Korda* Dezső dolgozatát „Az elektromos kemenczében előállítható kristályos fémvegyületekről”. Ugyancsak *Than* terjesztette elő *Kalocsinszky* Sándornak, a földtani intézet fővegyésznének a *szovátai* (Erdély) meleg és forró konyhasós tavakról szóló tanulmányát. Ezek a sóstavak ritkítják párokat, nemcsak azért, mert nagyterjedelműek (az egyik 12,000 négyzetméter és helyenkint 20–30 méter mély), hanem főképpen azért, mert a tó hideg, azután fokozatosan melegebb lesz, 1^{1/2} méternél eléri a maximumot 60–70 C. fokot, azután megint fokozatosan csökken a hőmérséklet és alul megint hideg. A középső meleg forró réteg 40 C. foknál melegebb és két méternél vastagabb. Ez a jelenség a nap sugárzó melegétől keletkezik, melyet a sóstó bizonyos körülmények mellett összegyűjt és magában hosszú ideig megtart. Végül *Krenner* József mutatta be *Melcz* Géznak, „a korund kristálytani és optikai ismeretéhez” című dolgozatát.

A Magyar Írók Segélyegyletének Évkönyve. A Magyar Írók Segélyegylete kiadta az elmúlt esztendőről szóló évkönyvét. A legrégebb magyar írói egyesület érdemes munkát végzett az elmúlt esztendőben is, a miről számot ad *Vadnay* Károlynak, az egyesület titkárnak jelentése. A jelentés szerint az egyesület segélyezésére 1899-ben 21,094, a múlt évben 20,855 koronát fordított. Ebből 1899-ben ötvenhét egynének (agg íróknak, vagyontalan írói özvegyeknek és árváknak) 19,880 koronát, 1900-ban ötvenötnek 19,380 koronát adott rendes segítés fejében.

MI UJSÁG?

Kérelem. A „Vasárnapi Ujság” a most megválasztott képviselők arcképeit csoportokban közölni óhajtván, felkérjük a győztes pártok bizottságait és híveit, hogy a megválasztottak fényképeit néhány életrajzi adat kíséretében szerkesztőségünknek beküldeni szíveskedjenek.

Azoknak, kik már szívesek voltak a kérelem folytán a kívánt arcképeket és életrajzi adatokat beküldeni, ez úton mondunk köszönetet.

A király Gödöllőre csak hétfőn és csütörtökön jön be a fővárosba, hogy általános kihallgatásokat adjon. Gödöllőn naponként udvari vadászatok tartanak, *Lipót* bajor herceg és fia *György* herceg már régebben Gödöllőn időztek. E hó 22-én este megérkezett Gödöllőre *Gizella* főhercegné, akit s a hosszabb ideig maradt ott. A király, ki október 28-án fogadja a budai királyi palotában az országgyűlést, 30-án Bécsbe utazik, hogy a halottak ünnepét ott töltsse. Azután ismét visszatér Budapestre. E hó 24-ikén *József Ágost* főherceg *Augusta* főhercegnével Gödöllőre érkezett, *Gizella* főhercegné látogatására. A pályaudvaron *Gizella* főhercegné fogadta őket. Délután a két főhercegné az Erzsébet-szobrot tekintette meg. E hó 26-ikán *Nikolajevics Mihály* orosz herceget várták Budapestre s innen Gödöllőre.

A budai királyi palotában október 24-ikén tartott általános kihallgatás előtt *Tallán* Béla tette le a belső titkos tanácsosi esküt, melynél *Kalalay* Béni közös pénzügyminiszter mint a császári és királyi ház miniszterének helyettese szerepelt. A kihallgatáson megjelentek közt volt *Baernreiter* József volt osztrák miniszter is. Ő Felsége a kihallgatás után meglátogatta a Royal-fogadóban levő *agancs-kiállítást*. Itt a királyt *Darányi* Ignác főminiszer, gróf *Szechenyi* Gyula, a felség személye melletti miniszter fogadták, a kiállított bizottság részéről gróf *Nadasdy* Ferencz helyettes elnök és *Egerányi* Gyula vezérbíró felügyelő. A király nagy érdeklődéssel nézte végig a

W. KRAMMER TERÉZ.

W. KRAMMER TERÉZ MINT KLEOPATRA.

kiállítást, s fél órai ott időzés után a belvárosba hajtattott, hogy megtekintse a császári és királyi családi alaphól a régi Kigyó-tér helyén épített nagy palotát. A négyemeletes palota már egészen elkészült, s a főváros egyik legszebb, hatalmas épülete. A király megérkezése nagy sokaság várt a palota előtti téren, s lelkesen köszöntötte a Felséget, kit báró *Chertek*, a családi birtokok igazgatója és az építést vezető műépítészek fogadtak. A király megkérdezte, hogy hazai anyagból épült-e a ház és tart-e még az építés pangása Budapesten. Ő Felsége a családi birtokok igazgatójának meg az építésznek kalauzálása mellett szemlélte meg a palotát, melyet Budapesten „a királyi háza” néven emlegetnek. Az első emeleti helyiségek megtekintése után a király kilépett az erkélyre. A mint a tömeg megpillantotta ott, lelkes éljenzésbe tört ki. Gyorsan visszavonult a király és folytatta a palota berendezésének megismerését. A szemlét a felség egy földszinti üléshelyiség megtekintésével fejezte be. Teljes megelégedéssel nyilváníttván, öt órákor távoztott és Gödöllőre utazott.

Az országgyűlés megnyitása. Az új országgyűlést a király október 24-ikére hívta össze, de mert az alkotmányos gyakorlat a törvényhozók gyülekezésére három napot enged, az első ülés csak e hó 26-ikán, szombaton lesz. A képviselők már e héten sűrűn érkeztek Budapestre, s a pártkörök megele-

venültek. A választások is mind véget értek már, csak *Szentes* van hátra, a hol e hó 27-ikére tűzték ki a pótválasztást. Szombaton, október 26-ikán délután 10 órákor tartja első ülését a képviselőház és ugyanaz nap délelőtti fél 12 órákor a főrendiház. A király hétfőn déli 12 órákor fogadja az országgyűlés két házának tagjait a budai királyi palota trónteremben. Ezt megelőzőleg délelőtti 11 órákor a királyi palota Szent István-templomában ünnepélyes Veni-Sancet lesz, melyet *Vasary* Kólos hercegprímás tart.

A hercegprímás jubileuma. *Vasary* Kólos a király 1891 október 27-én nevezte ki Magyarországot hercegprímásává. A kinevezési okiratot három nappal később, október 30-án, Kólos napján nyújtották át a primásnak. E kinevezés tizedik évfordulóját a hercegprímás udvari papjai társaságában egész csendben üli meg Kólos napján, október 30-án. Ez alkalommal, mint minden évben fogadja azokat a küldöttségeket, a melyek ezen a napon tisztelni szoktak a primási palotában.

A királyi Kuria új másodelnöke. A hivatalos lap október 24-ikén közölte, hogy a király *Vörösmarty* Béla igazságügyminiszteri államtitkár a királyi Kuria másodelnökévé nevezte ki. *Vörösmarty* Béla október 24-ikén délután le is tette hivatali esküjét.

Gyászünnepe Szilágyi Dezső emlékeztérére. A dunamelléki református egyház közgyűlése alkalomból fényes gyászünnepe rendezte e hó 19-én délelőtt a Kálvin-téri református templomban Szilágyi Dezső emlékére.

A gyászpompába vont padosorokban ültek: *Darányi* Ignác, *Hegedűs* Sándor, *Plósz* Sándor és *Wlassics* Gyula miniszterek, *Wekerle* Sándor, a közigazgatási bíróság elnöke, *Tisza* Kálmán, egyetemes főgondnok, *Berzeviczy* Albert országgyűlési képviselő, *Zsitvinszky* Mihály államtitkár, *Bedő* Albert és *Miklós* Ödön nyugalmazott államtitkárok, *Vécsey* Tamás, az egyetem rektora, *Ilosvay* Lajos, műegyetemi rektor, *Szász* Károly és *Kiss* Aron püspökök, *Szabó* Albert kuriai tanácselnök, *Szilgy* Kálmán, az Akadémia főtájtára, *Szilassy* Aladár és *Szalay* Imre miniszteri tanácsosok, *Hógyes* Endre egyetemi tanár stb. A család tagjai közül ott volt *Csathó* Ferencz kuriai tanácselnök és *Lukács* Sándor pénzügyi tanácsos s két fiatal *Poyrnár*, az elhunyt államférfi unokaöccsei. A kórus gyászdalt énekelt, azután *Baksay* Sándor esperes megható imádságot mondott az elköltözöttért. Az emlékbeszédet *Szilágyi* Aron mondta. A szentírás idézésével kezdte: „Elvetted a mi erősségünket.” Elmondta azután Szilágyi Dezső fényes pályafutását, s végül hangzott a református egyház nagy veszteségét. Az egyház Szilágyiban egyik főtámaszát, bölcs és buzgó főgondnokát veszítette el. Ha ő volt, úgymond, a mi egyházunk Mózese, adj nekünk, mindenható Isten, egy Józsuát, a ki az ő szellemében, az ő erejével és az ő bölcsességével vezesse árván maradt egyházunk ügyeit. A gyászünnepe a kórus éneke rekesztette be.

Pulszky Ágost könyvtára. *Pulszky* Ágost több ezer kötetből álló nagy könyvtárát hagyott hátra, melynek nagyrésze jogbölcsészeti és társadalomtudományi munkákból áll. A könyvtárnak ezt a részét az elhunyt özvegye a „Társadalomtudományi Társaság”-nak ajándékozta, a melynek férje volt megalapítója és első elnöke. A társaság elnöksége *Fikler* Gyula dr. egyetemi tanár és *Hegedűs* Loránt dr. országgyűlési képviselő vezetésével e napokban tisztelgett özvegy *Pulszky* Ágostnéval és az ajándékot megköszönte.

Bartalus István emléke. Két éve hunyt el a fővárosban *Bartalus* István, a kiváló zenetudós, az Akadémia és a Kislelady-Társaság tagja. *Bartalus* félszázadig működött a zenetanári pályán s a zenetanárok most művészi emléket akarnak állítani az elhunytnak a budai németvölgyi temetőben levő sírja fölé. Az emlék költségeit közadakozásból, gyűjtés útján szerzik össze.

Santos-Dumont léghajója. Október 19-én reggel *Santos-Dumont* ismét felszállt kormányozható léghajójával a st.-cloudi parkból, és pedig az eddigénél nagyobb szerencsével.

Nagy bizossággal haladt a léghajó az Eiffel-torony felé. Sok ezer ember nézte a felszállást és nagy közönség gyülekezett az Eiffel-torony környékén is. Kilencz perccel az elindulás után *Santos* léghajója az Eiffel-toronyhoz ért, azt megkerülte, azután visszafelé indult az Aero-parkba. Most már nehezebben ment a dolog, mert a szél iránya meg-

változott. Huszonegy percz múltán ugyanazon a ponton szállott le a léghajó, a honnan elindult. A közönség lelkesen fogadta *Santos-Dumont*-t. Az egész út oda és vissza 29 percz és 15 másodperczig tartott. Mikor a léghajó már majdnem földet ért, *Santos-Dumont* lekiáltott a nézőközönséghez: „megnyertem-e a díjat?” *Zajos* rivalgás és kendőlobogtatás volt a felelet. Gróf *Viaud* volt az egyetlen, a ki azt mondta: „Tizenegy másodpercczel elkészt. Ezen fog mulni, ha nem kapja meg a díjat.” Közben *Santos-Dumont* kiszállott és így szólt a körülötte állókhoz: „Nem áhítomaz a 100,000 frankra. Páris szegényei közt fogom kiosztani.” A döntésre hivatott bizottság, mely *Deutsch* de la Meurthe által adományozott díjat oda ítéli, október 29-én fog határozni. A feltételek szerint a kormányozható léghajónak harmincz percz alatt kell az Eiffel-tornyot megkerülnie a kiinduló pontra, a saint-cloudi parkba visszatérnie. Ennek a feltételnek *Santos-Dumont* megfelelt. De ezt a feltételt később megszorították azzal, hogy a harmincz percz csak úgy érvényes, ha ezen idő alatt a visszatér és alászállt léghajó kötetlenül valaki megfogja, vagyis a léghajó a leszállásra is teljesen kész. *Santos-Dumont* azonban megérkezés után csak tíz percz múlva tudott leszállni. A párisi lapok egyébiránt azt kívánják, hogy a jutalmat adják ki. *Renard* örmagy, a ki maga is két évtized óta dolgozik a kormányozható léghajó titkárnak megoldásán, nem valami nagy elismeréssel nyilatkozik *Santos-Dumont* sikeréről. Azt mondja, hogy 1884-ben ő és társa *Krebs* már ép így visszaterék a kiindulási helyre. *Dumont* csak a gyorsaságban mutatott eredményt, mert nagyobb hajtó gépe van.

PÁLMAJ ILKA LEGÚJABB ARCZKÉPE.

STRELLSKY TÁNYÉP.

PÁLMAJ ILKA MINT «PILLANGÓ KISASSZONY».

SADA JAKKO «A GÉSA ÉS LOVAG» CÍMŰ JAPÁNI SZINMŰBEN.

Villamosság vezeték nélkül. Angliában két mérnök, *Armstrong* és *Orling* már régebben tesznek kísérleteket, hogy a villamos erőt minden vezeték vagy drót nélkül vigyék át távol eső pontokra. Londonban a tudományos világ és a sajtó képviselőinek nagy társasága előtt mutatták meg ezt a felfedezést, a mennyiben közelebbi vezeték nélkül villamos sugárral irányítottak torpedókat, valamint bemutatották az ugyancsak vezeték nélkül való telefonálást is. A kísérletek állítólag fényes eredménnyel jártak. Egy torpedót, mely egy csatornában úszott, 500 méter távolságból villamos sugárral mozgásba hozták és a mozgást tetszés szerint irányították. Hasonlóan eredményes volt a vezeték nélküli való telefonálás is. A két állomás szintén 500 méter távolságban volt egymástól és a beszédet egészen tisztán lehetett hallani. E telefonálás anynyiban ellentét a Marconi-féle drót nélküli való táviratozásnak, hogy a hangot nem a levegő hullámzása viszi tova, hanem a földben áramlik egyik állomástól a másikig. A hozzá való készülék oly kicsi, hogy zsebben hordozható.

A híres «Ehrbar» zongorák és pianók egyedüli képviselője *Heckenast Gusztáv* (1865 óta fennálló) zongora-terme, IV. Gizella-tér 2 (váci-u. sarkán). *Ehrbar* gyönyörű zongorákat és pianókat állított itt ki, melyekre felhívjuk a zenebarátok figyelmét, mert tudvalevő, hogy az *Ehrbar* zongorák nemcsak a legfinomabbak, hanem a legartósabbak is. A ki tehát elsőrendű zongorát kíván beszerezni, annak ajánljuk *Heckenast Gusztáv* zongoratermet.

A legtekélyesebb írógép. A *Seidel* és *Nauermann*-féle írógép golyó-csapágyon és azonnal és tartósan látható írással, valamint pontos és automatikus tizes betűs hangjelzővel a modern írótechnika legtekélyesebb mesterműve. Könnyű billentyűzet, határtalan írógyorsaság, a lehető legnagyobb áttűző, ugyancsak tartós gépezet, párosulva a legnagyobb egyszerűséggel különös ajánlatra érdemesítik ezt az írógépet. A vezérképviselet Ausztria-Magyarország részére *Hch. Schott* és *Donnath* uraknál van Bécsben, III., *Heumarkt* 9. Budapesti képviselő *Szénássy* Béla, *Kossuth* Lajos-u. 2.

Ártalmatlan, mindamellett kitűnő hajfestőszereket és más kozmetikai czikkeket gyárt *Cserny* J. Antal ismert czég (Bécs, XVIII., *Karl-Ludwigstrasse* 6), mely gyártmányaiért számos ízben kitüntetésben részesült.

Az általánosan kedvelt «Tanningene» hajfestőszere, a hölgyek által előnyben részesített «Keleti Rózsatej» továbbá a kiválóan ismert «Oan» az egész világon elvannak terjedve A czég prospectusokat az összes különlegességekről kívánatra ingyen és bérmentve küld.

Uj conservgyár. Még rövid idő előtt a conserveknek legnagyobb részét külföldről kellett beszerezni. A bonzeni jóhírű conserv-részvénytársaság, ezelőtt *Rigler* József és fia czég, most hazánkban a gyümölcs-gazdag *Kecskeméten* conservált gyümölcs és főzelékek előállítására gyárat létesített. A gyár, mely ez év májusában megkezdte üzemét kitűnő előmunkásokkal, kik a magyar személyzetet begyakorolják. A *Kecskeméten* termelt kitűnő gyümölcs és főzelék természetessé teszik, hogy az új czég gyártmányai minden követelménynek meg fognak felelni. Az új vállalatot, melynek czime: Első *Kecskeméti* Conservgyár, olvasóink szíves figyelmébe ajánljuk.

HALÁLOZÁSOK.

Báró *FIÁTH* MIKLÓS, Fejérmegye volt főispánjának haláláról érkezett távirati jelentés New-Yorkból, hová báró *Fiáth* a múlt télen költözött ki nejevel és leányával. *Fiáth* a múlt országgyűlésen a bodajki kerületet képviselte. Vagyoni állapota kényszerítette, hogy az új világrészben menjen, hol sógorának New-Yorkban kiterjedt üzlete van, de a szerencsét ott is hiába kereste. Honvágy vett erőt rajta s már haza készülődött, mikor szélhűdés vetett véget életének, 53 éves korában. Holttestét hozzátartozói hazaszállították s az akai családi sírban helyezték örök nyugalomra. Elhunytát özvegyén, született *Fach* *Marián* kívül nővére, özvegy báró *Sennyey*

francia háborúban a híres nehéz lovasezredet vezényelte.

VIRÁG JÓZSEF mérnök, kinek nevét az utóbbi időkben a táviró tökéletesítésére vonatkozó találmányért sokat emlegették...

Elhunytak még a közelebbi napokban: DOMÓTON GERBON, a budapest-vízvárosi községi tanács elnöke...

kegyetlen módon megölték. A rablók utóbb kérekerültek, de azóta külföldi turisták Athéné regényes vidékét csakis katonai fedezet kíséretében látogatják...

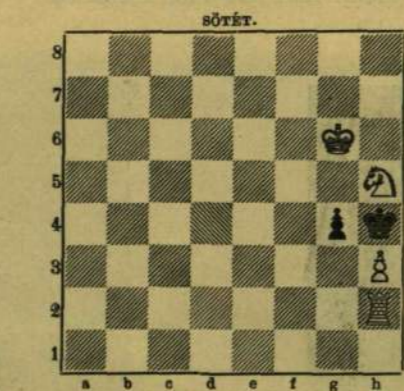
Lévelellásokr. Rajz. Több tekintetben meglehetősen sikerült leírása egy őrös öszi tájképnek...

Z. Domokos. Hangulatok. Meglátszik, kivált az utóbbiakon, hogy nem tehetőséglen ember munkái...

Feleségem. El van nyújtva. Rövidebbet és szebbet kérünk. Nem közölhetők: Testvéreimhez. Boldog idők árja...

SAKKJÁTÉK.

2246. számú feladvány. Gálitzky W. A.-tól.

Világos indúl a a harmadik lépésre matot mond.

A 2230. sz. feladvány megfejtése Minkwitz J.-tól.

- Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Bc4-f4 ... Fh8-d6 : (a) 2. Fc5-d4 f ... Ke6-d5 : 3. c2-c4 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csomonyán: Németh Péter. — Liptóvárt: Hoffbauer Antal. — Bakonyzentúlán: Szabó János. — Kecskemén: Balogh Dénes. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 41-ik számában közölt képtalány megfejtése: A cél szentesíti az eszközt.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

A „Zenélő Magyarország” zongora és hegedű zenemű-folyóirat, megjelenik minden hó 1 és 15-én mindenkor 12 oldal tartalommal...

Salvator Lithion-forrás. A Szinye-Lipóczy kft. által készített. Kapható ártalmatlanul...

Alapított 1865-ben. A legjobb bel- és külföldi zongorák, pianók és harmoniumok...

Már messziről érezhető az izdalt testrészt, lábak, kezek. A mellett viszket a test, vagy sörörs, vagy bőrkéreges, vagy kipállott és kisebesedett...

POLGÁR SÁNDOR orvosi mű- és kötszerész. Budapest, VII., Erzsébet-körút 50.

Kiselejtezett kis hibák miatt. Dusan aranyozott, bégelett, finom festés, teljes 6 személyes...

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK. Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcson Részv. társ. Irodái: VI. ker., Andrassy-ut 5. (saját házában).

Első magyar üvegyár részvény-társaság. Budapest, V. ker., Ferencz József-tér 8. (Az Akadémia közvetlen közelében).

BELICZAY BÉLA mézeskalácsos és viaszgyertyaöntő, méz-, viasz- és fáklya-raktára. Budapest, VII., Csányi-utca 3. szám, saját házában.

Brünnertestvérek cs. és kir. szab. légszesz-, villamos- és petroleumlámpa-gyár. Budapest, IV., Koronaherceg-u. 3.

KOTSCHY ERICH első magy. mech. szőnyeg-kiporlási, szőrmemegóvási és moly-irtási intézet. Budapest, Hungaria-út 94. — Telefon sz. 506.

Foulard-selyem 65 kr.-tól. HENNEBERG G. selyemgyáros Zürichben. Cs. és kir. udvari szállító.

IDEAL írógép golyó-csapágyon. Vezérképviseletőség Ausztria-Magyarország részére: Hch. Schott és Donnath.

Specialista Sörvkötőkben. Keleti-féle sörvkötő orvosi tekintélyek véleménye szerint legtekélyesebb ezen nemből: Nem eszik, nem gyakorol kellemetlen nyomást...

GERMANDRÉE PORHANTÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTAKBAN. Francia szabadalom. A szépség útja, ideális illattal feltelített tartós, erősebb és díszlett. A Germandrée az arcbőrnek egészséges és üde színt ad.

Pergető-mézet. Cs. és kir. udvari szállító. Budapest, VIII. ker., Bök Szilárd-utca 3. sz.

OSAN Tanningene. A szájak és fogaknak legjobb szer a CZERNY-féle Keleti RÓZSATEJ. Prospektus ingyen és bérmentve.

Czimbalom. Iekolamat, a melyből mindenki, tanító nélkül megvalósíthatja a czimbalomját. Budapest, VIII. ker., Bök Szilárd-utca 3. sz.

TROPON -SUTEMÉNYEK a legizletesebbek és a legtapalalóbbak. TROPON-CAKES jóízű teastemény, nagy fehérnye tartalmánál fogva nagyon tápláló és a mellett a legkönnyebben emészthető.

Szépség és egészség. Váltóház és Hideglelés ellen. Etvágylanság és Gyomorgyengeség. Rozsnyay M. PEPSINBORA használatát által, mely az emésztést elősegíti és a gyomrot rövid időn tökéletesen helyreállítja.

Miként lehet szép női kebelt elérni.

A kebel szépsége a női bájok egyik legelőkelőbbje, melynek adományozásában a természet nem mutatja magát pazarlóan. Ennek előfeltétele a hüvelynek szívesen fogadják tudomásul venni, hogy létezik egy oly teljesen ártalmatlan szer, melyvel a természet szelíd módon kényesíthető, hogy ebben a tekintetben kevésbé fukar legyen. E szer, mely a finom párisi hüvelyvilágban már ismeretes, a Ratió-féle PÍLULES ORIENTALES használatából áll, mely pillulák a leghíresebb párisi orvosok által jóknak vannak elismerve és tényleg ama tulajdonsággal bírnak, hogy a női kebelt fejleszti és újra helyrehozzák, a szöveteit erősítik, a vállak csonttörődoradást elcsináltatják és a kebel idomainak egyáltalában diszkrét természetűt kölcsönöznek. Hatása abban áll, hogy a tápláléknak plasztikai anyagokká való alakulását elősegíti, mely utóbbiak a mellizom megállapodnak. Az egy-

J. RATIÉ, Pharmaciaen, 5. Passage Verdau, Paris. Raktár Ausztria-Magyarországra részére: Budapest, Török József gyógyszer. Király-u.12.

Gyümölcs-, főzelék- és husconservákat,

aszalt főzeléket ajánl a legjobb minőségben az

Első Kecskeméti Conservgyár Kecskeméten. 9173

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Hölgyeknek! Plona-crème.

Legújabb és orvosi szaktekintélyek által is elismert, biztos hatású és az arcvonások szer. eltávolító minden bőrtisztítást és rövid használat után vakító fehérre, üdévé teszi az arcbőrt. Figyelem! Készítményem nagy közkeveltsége miatt hamisítványokat hoznak forgalomba; csak az valódi, mely a doboz alján aláírásommal el van látva. 1 tégely Plona-crème 1 kor. 1 drb Plona-szappan 80 fillér. Kapható minden gyógyszerárban. Székiúti raktár: Alexander János gyógyszerárban Szolnokon. Budapesti főraktárak: Török-féle gyógyszerárban Király-utca 12. és Andrássy-út 29., Kerpel-féle gyógyszerár Lipót-körút 28. szám és Thalmayer és Seits uraknál.

A női szépség elősegítése, ükeltetésére és fenntartására legkiválóbb és legbiztosabb a

MARGIT-CRÈME,

mely vegyészata, sem higányt, sem olmot nem tartalmaz, teljesen ártalmatlan. Ezen világhírű arckrémcsés pár nap alatt eltávolítja szőpő, májfoltot, pattanást, bőrhibákat (Mitesser) és minden más bőrhibát. Kisimítja a ráncokat, redőket, himlőhólygokat és az arcvonásokból, simává és üdévé varázsolja. Ára nagy tégely 3 kor., kis tégely 1 kor. Margit hölgypor 1 kor. 20 fill., Margit szappan 70 fill., Margit fogpép (Zahn-pasta) 1 kor., Margit arcvíz 1 korona. Hamisítványok bíróság üldözöttek.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a

MELANOGENE

fekete és barna színben. Ezen kitűnő és ártalmatlan készítménnyel haját, szakált, bajuszt pár perc alatt feketére vagy barnára lehet festeni. A szín állandó és a természetes színtől meg nem különböztethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. Ára 2 kor. 80 fillér. 9057

Budapesti főraktár: Török József gyógyszer. Király-u.12 és Andrássy-út 29.— Kapható minden gyógyszerárban. Földes Kelemen gyógyszer. Arad.

Wadlsteiner F. BUDAPEST IV. kerület, Mária Valéria-u. 5.

Cristofle-ezüst, üveg és porcellán neműekben.

Cristofle & Co. cég Páris, dusan ezüstözött és aranyozott gyártmányai egyedüli raktára; Cie des Cristalleries de Baccarat, Páris (Kristály-üveg készlet); Benedikt testvérek Karlsbad, Meierhofeni porcellán-gyára (háztartási cizkékben). 9182

Eladás gyári áron!

HÖLGYEIM!

Csak egyszer próbaképen rendeljék meg a csodahatású, valódi angol szőpő szer, Ugorka-tejet, és meg fognak róla győződni, hogy ezen csodaszert azonnal eltávolítja szőpő, májfoltot, mindenféle tisztáltságot az arcról és a bőrnek gyönyörű üdévét, fiatalúságot kölcsönöz. Valódi angol minőségben kapható csak BALASSA KORNÉL gyógyszerárban a város közepén Temesvár. Ára 2 kor. Valódi angol Ugorka-szappan 1 K, 3 drb 2.40 K. Poudre 1.20 és 2 K. Utánvétel is küldetik.

Császárfürdő BUDAPESTEN 9018

téli és nyári gyógyhely. Elsőrangú. E keskeny vízű gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdőkkel, pompás ásványvíz uszodákkal, ká- és kádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

Kapható minden gyógyszerárban.

VASÁRNAPI UJSÁG

44. SZÁM. 1901. BUDAPEST, NOVEMBER 3. 48. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt félévre 12 * egész évre 24 korona. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG félévre 8 * egész évre 16 korona. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) félévre 5 * egész évre 10 korona. Külföldi előfizetőknél a postai költség megfigyeltetett viteldij is csatolandó.

GRÓF APPONYI ALBERT.

Budapest, 1901 okt. 30.

ALTLÁNOS várakozással tekint a nemzet a holnapi nap elé, melyen előreláthatólag a magyar képviselőház azt a férfit emeli elnöki székebe, ki eddig is egyik legnagyobb díszre volt és kinek eddigi szerepe is méltóvá tette őt arra, hogy parlamenti életünk legkiválóbbjai közt említsük.

Kiváló államférfiaknak, nagy szónokoknak hosszú sora vezette a követek, majd a képviselők házában tanácskozásait, azon időtől kezdve, midőn a királyi felség személyneke prasideált a karok és rendek tábláján, egész addig, míg a nép képviselői többségének bizalma e fényes állásra emelte Pázmány Dénest, Ghyezy Kálmánt, Bánffy, Szilágyit és Perczelt. És mégis az a remény, mely Apponyi elnökségéhez fűződik és mely a holnapi napot szinte nemzeti ünneppé avatja, már magában véve is tanúsítja, hogy ennek a választásnak jelentősége föléje emelkedik a képviselőházi tisztújítások rendes színvonalának.

Lelki szemünk előtt meglevevőnek a karok és rendek méltóságos, nehézkes, törvénytudó és mindenek fölött aulikus praesesei és parlamentünk képviselőházának mozgékonyabb, a pártok küzdelmét mérsékelni hivatott elnökei. Megelevenednek az előttük, alattuk kavarodó nagy alkotmányos harcok is. És bárminő óriási változás az, melyen 1848-ban átment alkotmányunk, egy nagy közös vonás összeköti a két annyira különböző kort. Változtak a királyok és az elnökök, a parlament felelős kormány érintkezett, a karok és rendek helyébe a nemzeti képviselő lépett, de a viták tárgya nagyjában egy maradt: a nemzet sérelmeinek, gravamenjeinek elsorolása, orvoslásuknak sürgetős követelése. Nemcsak a magyar nótá szomorú 300 esztendő óta: szomorú volt bizony országgyűlésünk munkásságának alaphangja is.

Apponyinak, ennek a minden ízében európai műveltségű, művészi lelkű férfinak az a sors jutott osztályrészül, hogy ezt a nemzeti hagyományt, a gravaminalis politikát folytassa, eddigi, majdnem 30 éven átnyúló nyilvános életének legnagyobb része alatt. Nála, a volt kancellár fiánál, kit Széchenyi István egy 1847-iki levelében mint gyermeket az isteni Albi-nak nevez, ez nem családi traditio. És mégis, különböző nevek és jelszavak alatt, az ellenzéken volt, majd azt vezette, 1872-től 1899-ig. De a sérelmek hangoztatása mellett a reformok ügyét is felkarolta. A közigazgatás reformjának, az állam és egyház közötti viszony

rendezésének ő és pártja voltak első szószólói. Lelke, szónoki tehetsége, mely nemcsak minket ragadott el, hanem őt magát is, vitte őt e térre. Mások mohón kaptak az alkalmon, hogy a hatalomra jussanak, vagy legalább annak közelébe férközhessenek, ő mindig a legnagyobb higadtsággal és lelki nyugalommal mérlegelte azokat a mozzanatokot, melyek alapján a kormányhoz juthat, és minden kísérlet sikertelen volt őt elvi alapjától eltántorítani. A nemzeti bizalmatlanság, történetünknek ez a fájdalmas öröksége, mintegy megtestesült benne.

Ki vonná kétségbe azt, hogy a százados gravaminalis politika természetes, sőt szükséges volt, a míg a kormány és a nemzet közt n m volt tisztázva a viszony, ki tagadná azt, hogy ez a bizalmatlanság, ez a folytonos őrtállás egyik éltető és fenntartó eleme volt alkotmányunknak? De azt sem lehet tagadni, hogy ebben a folytonos, áldatlan harcban sok drága erő pusztult el és vált terméketlenné, hogy a gyanu felülről és a bizalmatlanság lent nem hogy orvosolták volna a sérelmeket, hanem újakat halmoztak a régiekhez.

És Apponyi gróf sorsa ebben is szinte tükörképe volt parlamentaris életünknek. Sokan voltak legjobb barátai, legigazibb tisztelői közt, kiknek fáj, hogy parlagon hever ez a nagy erő, ez a magas értelem, ez a mély hazaszeretet. Sokan szerették volna, ha mielőbb kilép a gyakorlati életbe és azt az éles kritikát, melyet annyi kormányval szemben gyakorolt, saját kormányzati tetteire alkalmazva, megmutatja mire képes. De ő kerülte még látszatát is annak, mintha bármit is engedne elvélől. Minden ellenvetéssel és azon legerősebb érvel szemben: hogy nemzetének, a történetnek felelősséggel tartozik azért, miképp sáfárkodott az Istentől reabizott talentommal, az volt a válasza, hogy hazáját legjobban úgy szolgálja, ha példáját adja a politikai erkölcsnek. Gyakran már úgy lát-

Koller utodai fényképe után. GRÓF APPONYI ALBERT.

Dús terméstöbbletek létrehozatalára,

az összes gabonafélék, takarmányvetések, hurgonya, répa és tengeri alá, kivált gyengén sikerült vetések feljavítására, legfőképp pedig szőlők trágyázására, ugyszintén dinnye és konyhakertiek (uborka, tök) hihetetlen terméshozására ajánljuk száritott kőbányai hizottsertés-trágyánkat, mely bámulatos gyors és biztos hatása által feltünő elterjedésre tett szert és lényeges megtakarításokat tesz lehetővé.

Megrendelések intézendők BUDAPEST-KŐBÁNYAI TRÁGYASZÁRÍTÓ-GYÁR Bosányi, Schietrumpf és Társa BUDAPEST, V., Bálvány-utca 2.

Kimerítő prospectus ingyen és bérmentve